«Αἱ ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν»

(Ψαλμοῦ ρμθ' [149], 6)

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΑ ΙΔΙΟΜΕΛΑ ΤΡΟΠΑΡΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΩΝ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

Σειρά: «Ἀναβαθμοὶ» ἀριθμ. 24

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

«Αἱ ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν»

(Ψαλμοῦ ρμθ΄ [149], 6)

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΑ ΙΔΙΟΜΕΛΑ ΤΡΟΠΑΡΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΩΝ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ



ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2018

«Αἱ ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν»

(Ψαλμοῦ ρμθ΄ [149], 6)

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΑ ΙΔΙΟΜΕΛΑ ΤΡΟΠΑΡΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΩΝ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΑΒΕΕ, Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36
Τηλ.: +30 2109217513 • Fax: +30 2109237033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Copyright:
Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-96-5

Περιεχόμενα

Σχόλια στὰ Ἰδιόμελα τῶν Κατανυκτικῶν Ἑσπερινῶν 7

Ἰδιόμελο τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς 9

Ἰδιόμελο τῆς Α΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν 19

Ἰδιόμελο τῆς Β΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν 25

Ἰδιόμελο τῆς Γ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν 37

Ἰδιόμελο τῆς Δ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν 47

Ἰδιόμελο τῆς Ε΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν 63

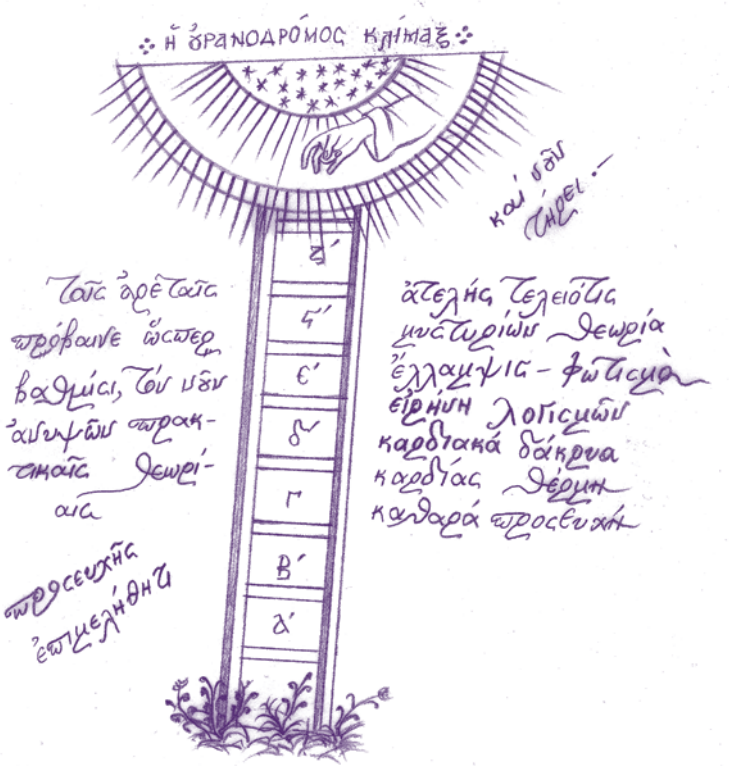


Σχόλια στὰ Ἰδιόμελα τῶν Κατανυκτικῶν Ἑσπερινῶν

Τὶς Κυριακὲς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς τὸ ἀπόγευμα ψάλλονται οἱ Κατανυκτικοὶ Ἑσπερινοὶ μὲ τοὺς ὁποίους ἡ Ἁγία Ἐκκλησία ἀφ' ἑνὸς μὲν μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀποκτήσουμε κατανυκτικὸ πνεῦμα, διάθεσι ταπεινώσεως ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ μᾶς διδάσκει καὶ μᾶς οἰκοδομεῖ μὲ εὐαγγελικὲς διδαχὲς διαλεγμένες ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Κυρίου μας γιὰ νὰ μᾶς ἐνισχύσει στὸν πνευματικὸ ἀγώνα μας.

Γι' αὐτὸ στὶς Ἀκολουθίες αὐτῶν τῶν Ἑσπερινῶν συμπεριελήφθησαν καὶ ψάλλονται ὕμνοι διδακτικώτατοι καὶ κατανυκτικώτατοι, τὰ γνωστὰ Ἰδιόμελα τῶν Ἀποστίχων.

Στὴν συνέχεια παραθέτουμε μερικὰ σχόλια σ' αὐτὰ τὰ Ἰδιόμελα γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ ὅλων.


Ἡ οὐρανοδρόμος κλίμαξ
καὶ οὗτος ἐπάρει·
ζ΄
ς΄
ε΄
δ΄
γ΄
β΄
α΄
τοῖς ἀρεταῖς προβαίνε ὥσπερ βαθμίσι, τὸν νοῦν ἀνυψῶν πρακτικαῖς θεωρίαις
ἀτελὴς τελειότης μυστικῶν θεωρία ἔλλαμψις - φώτισμα εἰρήνη λογισμῶν καρδιακὰ δάκρυα καρδίας θέρμη καθαρὰ προσευχὴ
προσευχὴς ἐπιμελήθητι

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΤΥΡΙΝΗΣ

«*Ἔλαμψεν ἡ χάρις σου Κύριε, ἔλαμψεν ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν· ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ καιρὸς μετανοίας· ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός· ὅπως διαπλεύσαντες τὸ τῆς Νηστείας μέγα πέλαγος, εἰς τὴν τριήμερον Ἀνάστασιν καταντήσωμεν, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ σώζοντος τὰς ψυχὰς ἡμῶν».*

Δηλαδή: Ἔλαμψε ἡ Χάρις Σου Κύριε, ἔλαμψε τὸ φῶς ἐκεῖνο ποὺ φωτίζει τὶς ψυχές μας. Νά, τώρα δὰ εἶναι ὁ κατάλληλος καιρός, τώρα εἶναι ἡ ὥρα γιὰ μετάνοια. Ἂς ἀπομακρύνουμε λοιπὸν τὰ σκοτεινὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας κι ἂς ζωστοῦμε τὰ ὅπλα τοῦ (εὐαγγελικοῦ) φωτός. Ἔτσι, ἀφοῦ διαπλεύσουμε τὸ ἀπέραντο πέλαγος τῆς (τεσσαρακονθήμερης) νηστείας, νὰ φθάσουμε (νὰ γιορτάσουμε) τὴν τριήμερη Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου καὶ Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Μόνου Σωτήρα τῶν ψυχῶν μας.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὰ θέματα τοῦ Ἰδιόμελου τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς, ἀναφέρονται στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν καὶ ἔχουν ληφθεῖ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

1. *«Ἔλαμψεν ἡ Χάρις σου Κύριε,*
ἔλαμψεν ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

α. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Εἶπε· *«Ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς τοῦ κόσμου»*[1].

«Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα»[2].

Στὸ θέμα αὐτὸ ἀναφέρονται οἱ Εὐαγγελιστές·

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος διδάσκει, ὅτι στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπαληθεύθηκε ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐου, ὁ ὁποῖος ἔλεγε: *«Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς»*[3]. Δηλαδή: Ἡ χώρα τοῦ Ζαβουλὼν καὶ ἡ χώρα τοῦ Νεφθαλείμ, στὸν δρόμο γιὰ τὴν θάλασσα καὶ πέρα ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, ἡ Γαλιλαία ποὺ τὴν κατοικοῦν εἰδωλολάτρες, οἱ ἄνθρωποι ποὺ κατοικοῦν στὸ σκοτάδι, εἶδαν φῶς δυνατὸ καὶ γιὰ ὅσους κατοικοῦν στὴν χώρα ποὺ τὴν σκιάζει ὁ θάνατος ἀνέτειλε ἕνα φῶς γιὰ χάρι τους.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐπίσης ἔχει γράψει· *«Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον»*[4]. Δηλαδή: Ὁ Λόγος (ὁ Ἰησοῦς Χριστός) ἦταν τὸ ἀληθινὸ φῶς, ἐκεῖνο ποὺ φωτίζει κάθε ἄνθρωπο ποὺ ἔρχεται στὸν κόσμο».

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει· *«ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ*

1. Ἰωάννου η΄ 12.
2. Ἰωάννου ιβ΄ 1-6.
3. Ματθαίου δ΄ 15.
4. Ἰωάννου α΄ 9.

σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ»[5]. Δηλαδή: Ὁ Θεὸς ποὺ εἶπε μέσα ἀπὸ τὸ σκοτάδι νὰ λάμψει τὸ Φῶς, αὐτὸς ἔλαμψε μέσα στὶς καρδιές μας καὶ μᾶς φώτισε νὰ γνωρίσουμε τὴν δόξα Του στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

β. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζεῖ στὸ σκοτάδι, δὲν γνωρίζει τὸν Θεό, δὲν βλέπει τὸν Θεό, ἡ ἄγνοια ὁδηγεῖ στὴν ἀπιστία. Ἡ ἀπιστία εἶναι τύφλωσις πνευματική.

Λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅτι *«ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ»*[6]. Δηλαδή: Ὁ θεὸς τοῦ αἰώνα αὐτοῦ, δηλαδὴ ὁ σατανᾶς, τύφλωσε τὴν σκέψι τῶν ἀπίστων, ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ δοῦν τὸ φῶς τοῦ εὐαγγελίου, ποὺ ἀποκαλύπτει τὴν δόξα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἁμαρτία ἐπίσης χαρακτηρίζεται ὡς σκοτάδι.

Διαπιστώνει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης: *«ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα»*[7]. Δηλαδή: Τὸ φῶς ἦρθε στὸν κόσμο, οἱ ἄνθρωποι ὅμως ἀγάπησαν

5. Β΄ Κορινθίους δ΄ 6.
6. Β΄ Κορινθίους δ΄ 4.
7. Ἰωάννου γ΄ 19-21.

περισσότερο τὸ σκοτάδι παρὰ τὸ φῶς, γιατὶ οἱ πράξεις τους ἦταν πονηρές. Κάθε ἄνθρωπος ποὺ πράττει ἔργα φαῦλα μισεῖ τὸ φῶς καὶ δὲν ἔρχεται στὸ φῶς, γιατὶ φοβᾶται μήπως φανοῦν τὰ ἔργα του καὶ κριθοῦν. Ὅποιος ὅμως κάνει πράξεις σύμφωνες μὲ τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἔρχεται στὸ φῶς· ἔτσι θὰ φανεῖ πὼς οἱ πράξεις του ἔχουν γίνει ἀπὸ ὑπακοὴ στὸν Θεό.

γ. Ὁ Θεὸς εἶναι: *«φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον»*[8], κατοικεῖ στὸ ἀπρόσιτο φῶς.

δ. Ὁ Κύριος προειδοποίησε γιὰ ἕνα κίνδυνο· Ὅτι τὸ λυχνάρι τοῦ σώματος εἶναι τὰ μάτια. Ἂν λοιπὸν τὰ μάτια σου εἶναι γερά, ὅλο τὸ σῶμα σου θὰ εἶναι στὸ φῶς. Ἂν ὅμως τὰ μάτια σου εἶναι χαλασμένα, ὅλο τὸ σῶμα σου θὰ εἶναι στὸ σκοτάδι. Κι ἂν τὸ φῶς ποὺ ἔχεις μεταβληθεῖ σὲ σκοτάδι, σκέψου πόσο θὰ εἶναι τὸ σκοτάδι! *«Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;»*[9].

2. *«Ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ καιρὸς μετανοίας».*

Οἱ λόγοι τοῦ Ἰδιόμελου εἶναι λόγοι τῆς Γραφῆς: *«Λέγει γάρ· καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι».*[10] Δηλαδή: Στὸν καιρὸ τῆς

8. Α΄ Τιμοθέου στ΄ 16.
9. Ματθαίου στ΄ 22-23.
10. Β΄ Κορινθίους στ΄ 2.

χάριτος σὲ ἄκουσα καὶ τὴν ἡμέρα τῆς σωτηρίας σὲ βοήθησα. Νά, τώρα εἶναι ὁ καιρὸς τῆς χάριτος, τώρα εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς σωτηρίας.

Ὁλόκληρη ἡ ζωή μας στὴν γῆ εἶναι ὁ κατάλληλος καιρός, ὁ καιρὸς ποὺ γίνεται δεκτὴ εὐχαρίστως ἀπὸ τὸν Θεὸ ἡ μετάνοιά μας.

Ὁ Κύριος ἐπεσήμανε στοὺς Ἀποστόλους, τὸν πνευματικὸ κίνδυνο ποὺ διατρέχει ὁ ἄνθρωπος νὰ περιπατεῖ χωρὶς φῶς, στὰ σκοτεινὰ καὶ τυφλά. Εἶπε: Δώδεκα ὧρες δὲν ἔχει ἡ ἡμέρα; Ἂν περπατάει κανεὶς τὴν ἡμέρα δὲν σκοντάφτει, γιατί βλέπει τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ἂν περπατάει ὅμως τὴν νύχτα, σκοντάφτει, γιατί βέβαια, τὸ φῶς δὲν εἶναι μέσα του. *«Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρα, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ».*[11]

Ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς εὔκολα συμπεραίνουμε ὅτι ὁ Κύριος ἀναφέρθηκε στὸν τρόπο τῆς ζωῆς, ὅσων ζοῦν χωρὶς τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας Του, τὸ ὁποῖο φῶς τοὺς φωτίζει νὰ ἔχουν αὐτογνωσία καὶ νὰ ζοῦν μὲ μετάνοια.

Ὁ Κύριος ἐπίσης προέτρεψε τοὺς Ἀποστόλους λέγοντάς τους: *«Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστι· περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. ἕως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα*

11. Ἰωάννου ια΄ 9-10.

υἱοὶ φωτὸς γένησθε».[12] Δηλαδή: Λίγο καιρὸ ἀκόμα τὸ φῶς θὰ εἶναι ἀνάμεσά σας. Περπατᾶτε ὅσο ἔχετε τὸ φῶς, γιὰ νὰ μὴ σᾶς πιάσει τὸ σκοτάδι· κι αὐτὸς ποὺ περπατάει στὸ σκοτάδι δὲν ξέρει ποῦ πάει. Ὅσο ἔχετε τὸ φῶς πιστεύετε στὸ φῶς, γιὰ νὰ γίνετε παιδιὰ τοῦ φωτός.

3. *«Ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός».*

Μετάνοια κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει:

Ἀποστροφὴ καὶ ἄρνησις τῶν ἔργων τῆς ἁμαρτίας. Ἀποδοχὴ καὶ ἔνδυσις τῶν ἀρετῶν.

Ἀναλυτικὰ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτό, ὡς ἐξῆς·

«Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός»[13]. Δηλαδή: Ἡ νύχτα ὅπου νά ᾽ναι φεύγει καὶ ἡ ἡμέρα κοντεύει νὰ ἔρθει. Γι᾽ αὐτὸ ἂς πετάξουμε ἀπὸ πάνω μας τὰ ἔργα τοῦ σκότους, κι ἂς φορέσουμε τὰ ὅπλα τοῦ φωτός.

Ἔργα τοῦ σκότους εἶναι οἱ ἁμαρτίες. Ὅπλα τοῦ φωτὸς εἶναι οἱ ἀρετές.

«Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν

12. Ἰωάννου ιβ΄ 35-36.

13. Ρωμαίους ιγ΄ 12.

ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, οἵτινες, ἀπηλγηκότες, ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας»[14]. Δηλαδή: Τοῦτο σᾶς λέω καὶ τὸ τονίζω, στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου: Νὰ μὴ ζεῖτε πιὰ ὅπως ζοῦν οἱ εἰδωλολάτρες, ποὺ ἀκολουθοῦν τοὺς μάταιους διαλογισμούς τους. Τὸ μυαλό τους εἶναι σκορπισμένο καὶ ἀποξενώθηκαν ἀπὸ τὴν ζωὴ ποὺ δίνει ὁ Θεός, γιατὶ ἔχουν ἄγνοια, κι ἡ καρδιά τους ἔχει πωρωθεῖ. Εἶναι ἀναίσθητοι, ἀσελγοῦν ἀδιάντροπα, καὶ χωρὶς φραγμὸ ἐκτελοῦν βρώμικες πράξεις. Ἐσεῖς ἀντίθετα, δὲν διδαχτήκατε ἕνα τέτοιο Χριστό, ἀφοῦ ἀσφαλῶς ἀκούσατε γι᾽ αὐτὸν καὶ διδαχθήκατε αὐτὸ ποὺ εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια: Νὰ πετάξετε ἀπὸ πάνω σας τὸν παλιὸ ἑαυτό σας, ποὺ σᾶς συνδέει μὲ τὴν προηγούμενη ζωή σας καὶ ποὺ φθείρεται μὲ τὶς ἀπατηλὲς ἐπιθυμίες του. Νὰ ἀνανεωθεῖτε σ᾽ ὅλο τὸ πνευματικό σας βάθος. Νὰ ντυθεῖτε τὸν καινούργιο ἄνθρωπο, ποὺ ὁ Θεὸς κατὰ τὸ σχέδιό του τὸν ἔπλασε γιὰ νὰ ζεῖ μὲ δικαιοσύνη καὶ ἁγιότητα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

14. Ἐφεσίους δ΄ 17-24.

«Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, δι᾽ ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς· νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ᾽ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν»[15]. Δηλαδή: Ἀπονεκρώσατε λοιπόν, ὅ,τι σᾶς συνδέει μὲ τὸ ἁμαρτωλὸ παρελθόν: Τὴν πορνεία, τὴν ἠθικὴ ἀκαθαρσία, τὸ πάθος, τὴν κακὴ ἐπιθυμία καὶ τὴν πλεονεξία, ποὺ εἶναι εἰδωλολατρία. Γιὰ ὅλα αὐτὰ θὰ πέσει ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ πάνω σ᾽ ἐκείνους ποὺ δὲν θέλουν νὰ πιστέψουν. Σ᾽ αὐτοὺς ἀνήκατε ἄλλοτε κι ἐσεῖς, ὅταν αὐτὰ τὰ πάθη δυνάστευαν τὴν ζωή σας. Τώρα ὅμως πετάξτε τα ὅλα αὐτὰ ἀπὸ πάνω σας: Τὴν ὀργή, τὸν θυμό, τὴν πονηρία, τὴν κακολογία καὶ τὴν αἰσχρολογία. Μὴ λέτε ψέματα ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, ἀφοῦ βγάλατε ἀπὸ πάνω σας τὸν παλιὸ ἁμαρτωλὸ ἑαυτό σας μὲ τὶς συνήθειές του καὶ ντυθήκατε τὸν καινούργιο ἄνθρωπο, ποὺ ἀνανεώνεται συνεχῶς σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ δημιουργοῦ του, ὥστε μὲ τὴν νέα ζωή του νὰ φθάσει στὴν τέλεια γνῶσι τοῦ Θεοῦ.

15. Κολασσαεῖς γ΄ 5-10.

4. Ὅπως διαπλεύσαντες τὸ τῆς Νηστείας μέγα πέλαγος, εἰς τὴν τριήμερον Ἀνάστασιν καταντήσωμεν, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ σώζοντος τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Χρειαζόμαστε τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ στὸν προσωπικὸ αὐτὸ ἀγώνα μας. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ σωτήρας μας.

Ὁ Κύριος τόνισε· *«χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»*[16].

16. Ἰωάννου ιε΄ 5.



ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Α΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (τῆς Ὀρθοδοξίας)

«*Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν ἑαυτούς, ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων, μὴ σαλπίζοντες, μὴ δημοσιεύοντες ἡμῶν τὴν εὐποιΐαν· μὴ ἐπιγνώτω ἡ ἀριστερά, τῆς δεξιᾶς τὸ ἔργον· μὴ σκορπίσῃ ἡ κενοδοξία, τὸν καρπὸν τῆς ἐλεημοσύνης· ἀλλ᾽ ἐν κρυπτῷ, τῷ τὰ κρυπτὰ εἰδότι κράξωμεν· Πάτερ, ἄφες τὰ παραπτώματα ἡμῶν, ὡς φιλάνθρωπος*».

Δηλαδή: Ἐλᾶτε νὰ καθαρίσουμε τοὺς ἑαυτούς μας μὲ ἐλεημοσύνες καὶ συμπαθητικὴ διάθεσι (σπλάχνα οἰκτιρμῶν) πρὸς τοὺς πτωχούς, χωρὶς νὰ διατυμπανίζουμε καὶ νὰ φανερώνουμε ὅ,τι καλὸ κάνουμε. Ἂς μὴ γνωρίζει τὸ ἀριστερὸ χέρι τί ἔργο ἔκανε τὸ δεξί, καὶ ἂς μὴ σκορπίζει ἡ κενοδοξία τὸν καρπὸ ποὺ ἐπιφέρει ἡ ἐλεημοσύνη. Νὰ ἐργαζόμαστε τὸ καλὸ κρυφά, καὶ σ᾽ Αὐτὸν ὁ Ὁποῖος γνωρίζει τὰ κρυφὰ ἂς κράξουμε, Πάτερ συγχώρησε τὰ παραπτώματά μας, Ἐσὺ ποὺ εἶσαι φιλάνθρωπος.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

1. *«Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν ἑαυτούς, ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων».*

Ὁ Κύριος ἀπευθυνόμενος στοὺς Φαρισαίους καὶ κατ᾽ ἐπέκτασι στοὺς μαθητές Του, ἐπισημαίνει τὴν ἀνάγκη ἐσωτερικῆς καθάρσεως μὲ τοὺς λόγους: *«Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς*

παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν»[1]. Ποὺ σημαίνει: Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισε πρῶτα ἐκεῖνο ποὺ εἶναι μέσα στὸ ποτήρι καὶ στὴν πιατέλλα, φροντίζοντας νὰ μὴν προέρχεται αὐτὸ ἀπὸ ἀδικία καὶ ἁρπαγή, γιὰ νὰ γίνει καὶ τὸ ἀπ' ἔξω τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς πιατέλλας καθαρό. Διαφορετικά, ὅσο καὶ ἂν καθαρίζεις τὰ σκεύη αὐτά, μένουν ἀκάθαρτα καὶ μολυσμένα.

Μὲ τὴν ἐπισήμανσι αὐτὴ ὁ Κύριός μας θέτει τὴν βάσι τῆς εὐσέβειας τῶν μαθητῶν Του κατὰ τὸν λόγο Του· *«λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»*[2]. Δηλαδή: Διότι σᾶς λέγω ὅτι ἐὰν ἡ ἀρετή σας δὲν περισσεύσει καὶ δὲν ὑπερτερήσει κατὰ πολὺ τὴν ἐξωτερικὴ ἀρετὴ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, δὲν θὰ εἰσέλθετε στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Συνεπῶς, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀφείλει κατὰ τὸν πνευματικὸ ἀγώνα του νὰ καθαρίσει τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ὑπάρξεώς του ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, νὰ καθαρίσει τοὺς διαλογισμούς του, τὰ συναισθήματά του, τὶς ἐπιθυμίες του, ὅλες τὶς κινήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοός του κατὰ τὴν προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νὰ καθαρίσουμε τοὺς ἑαυτούς μας ἀπὸ κάθε τι ποὺ μολύνει τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα μας. *«Καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος»*[3].

1. Ματθαίου κγ΄ 26.
2. Ματθαίου ε΄ 20.
3. Β΄ Κορινθίους ζ΄ 1.

2. Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τὸν πιστὸ νὰ καθαρίσει τὴν ψυχή του μὲ τὴν ἐλεημοσύνη καὶ τοὺς οἰκτιρμούς του πρὸς τοὺς πτωχούς.

Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἡ ἀρετή, ποὺ πρέπει νὰ χαρακτηρίζει τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία μας θέτει τοὺς κανόνες ἀσκήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐλεημοσύνης.

«Μὴ δημοσιεύοντες ἡμῶν τὴν εὐποιΐαν· μὴ ἐπιγνώτω ἡ ἀριστερά, τῆς δεξιᾶς τὸ ἔργον».

Οἱ φράσεις αὐτὲς τοῦ Ἰδιόμελου εἶναι ἐμπνευσμένες ἀπὸ τὴν διδασκαλία τοῦ Κυρίου στὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλία Του: *«Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*[4]. Προσέχετε νὰ μὴ κάνετε τὴν ἐλεημοσύνη σας μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ σᾶς δοῦν καὶ νὰ σᾶς θαυμάσουν· διαφορετικὰ δὲν θὰ ἔχετε ἀμοιβὴ ἀπὸ τὸν Πατέρα σας, ποὺ εἶναι στοὺς οὐρανούς.

Τὸ κίνητρο τῆς ἐλεημοσύνης γιὰ τὸν πιστὸ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν ἀδελφὸ καὶ ὄχι ὁ ἐντυπωσιασμὸς καὶ ὁ ἐγωϊσμός.

3. Ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἐκκλησία ἐπισημαίνει τὸν κίνδυνο, ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ τὴν ἐλεημοσύνη, δηλαδὴ τὴν κενοδοξία.

«Μὴ σκορπίσῃ ἡ κενοδοξία, τὸν καρπὸν τῆς ἐλεημοσύνης».

Οἱ Πατέρες μας ἐπισημαίνουν ὅτι ἡ κενοδοξία δια-

4. Ματθαίου στ΄ 1.

λύει, σκορπίζει τὸν καρπὸ τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα. Ἀπ᾽ αὐτὴν πρέπει νὰ προστατευθεῖ ὁ πιστός. Ἄριστο παράδειγμα πρὸς ἀποφυγὴν κενοδοξίας ὁ Κύριος μᾶς ἔδωσε τὴν περίπτωσι τοῦ Φαρισαίου. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ, διδάσκει τὸ «μὴ ὑπερφρονεῖν παρ᾽ ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν»[5], ποὺ σημαίνει ὁ καθένας νὰ μὴν ἔχει γιὰ τὸν ἑαυτό του φρόνημα ὑψηλότερο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ὀφείλει νὰ ἔχει, ἀλλὰ νὰ ἔχει φρόνημα τέτοιο, ὥστε νὰ σκέπτεται γιὰ τὸν ἑαυτό του συνετὰ καὶ ἀληθινά.

4. «Ἀλλ᾽ ἐν κρυπτῷ, τῷ τὰ κρυπτὰ εἰδότι κράξωμεν· Πάτερ, ἄφες τὰ παραπτώματα ἡμῶν, ὡς φιλάνθρωπος».

Δύο εἶναι οἱ προτροπὲς τῆς Ἐκκλησίας μας· πρῶτον νὰ κρύβουμε τὸν πνευματικὸ ἀγώνα μας κατὰ τὸν ἀποστολικὸ λόγο· *«ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ· ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ»*[6], ποὺ σημαίνει νὰ μὴ σᾶς ἑλκύουν τὰ γήϊνα, γιατὶ πεθάνατε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ κι ἡ ζωή σας εἶναι κρυμμένη μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ στὸν Θεό. Ὅταν δὲ ὁ Χριστός, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς μας φανερωθεῖ ἔνδοξος κατὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία, τότε καὶ σεῖς μαζὶ μὲ αὐτὸν θὰ φανερωθῆτε καὶ θὰ λάμψετε μὲ δόξα.

Εἶναι προφανές, ὅτι κι αὐτὴ ἡ πρότασις εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου· *«ὅπως ᾖ σου*

5. Ρωμαίους ιβ΄ 3.
6. Κολασσαεῖς γ΄ 3-4.

ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ»[7]. Δηλαδή, γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὰ κρυφὴ ἡ ἐλεημοσύνη σου, κι ὁ Πατέρας σου, ποὺ βλέπει τὶς κρυφὲς πράξεις, θὰ σὲ ἀνταμείψει φανερά.

Δεύτερον νὰ ζητοῦμε τὴν ἄφεσι τῶν παραπτωμάτων μας.

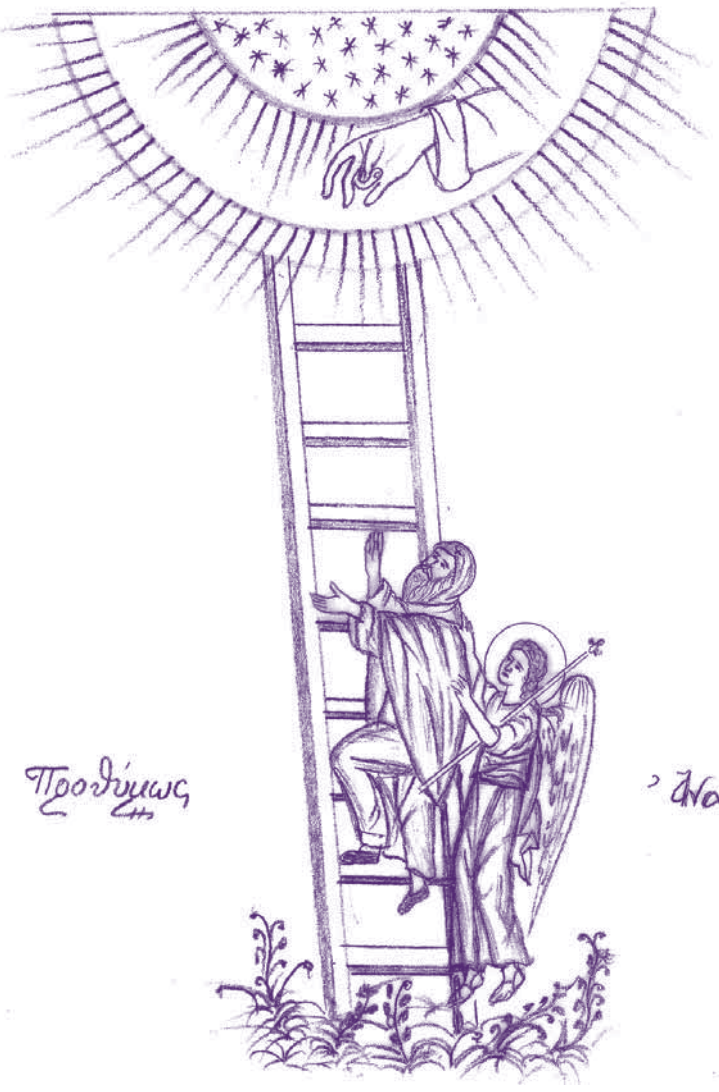
Ἡ ἐλεημοσύνη μᾶς δίδει τὴν παρρησία νὰ παρακαλέσουμε τὸν Κύριο νὰ συγχωρήσει τὰ παραπτώματά μας.

Κι αὐτὴ ἡ πρότασις εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου μας γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο θὰ συγχωρηθοῦμε.

Ἡ ἄφεσις τῶν παραπτωμάτων τῶν ἄλλων, ἡ συγγνώμη καὶ ἡ ἀνεξικακία ἀποτελοῦν ἀπαράβατο ὅρο, προϋπόθεσι γιὰ νὰ συγχωρηθοῦμε. Γνωστὴ εἶναι καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Κυρίου γιὰ τὸν κακὸ δοῦλο[8].

Ἂν συγχωρήσετε στοὺς ἀνθρώπους τὰ ἁμαρτήματα ποὺ ἔκαναν σὲ σᾶς, θὰ σᾶς συγχωρήσει κι ἐσᾶς ὁ οὐράνιος Πατέρας σας. Ἂν ὅμως δὲν συγχωρήσετε στοὺς ἀνθρώπους τὰ ἁμαρτήματά τους, οὔτε κι ὁ Πατέρας σας θὰ συγχωρήσει τὰ δικά σας ἁμαρτήματα. *«Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν»*[9].

7. Ματθαίου στ΄ 4.
8. Ματθαίου 23-35.
9. Ματθαίου στ΄ 14-15.


Προφήτης
Ἀνάβαινε

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Β΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

«*Χαλινοὺς ἀποπτύσας τοὺς πατρικούς, ἀστάτῳ φρενί, τοῖς κτηνώδεσι τῆς ἁμαρτίας, λογισμοῖς συνέζησα, ὅλον μου τὸν βίον δαπανήσας ἀσώτως, ὁ τάλας ἐγώ· τροφῆς δὲ λειπόμενος, βεβαιούσης καρδίαν, πρὸς καιρὸν λιπαίνουσαν, ἡδονὴν ἐσιτούμην. Ἀλλὰ Πάτερ ἀγαθέ, μὴ κλείσῃς μοι τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνα, ἀλλ᾽ ἀνοίξας δέξαι με, ὡς τὸν Ἄσωτον Υἱόν, καὶ σῶσόν με».*

Δηλαδή: Ἔσπασα ὁ ἄμυαλος κάθε δεσμὸ ποὺ μὲ συνέδεε μὲ τὸν Πατέρα, ζώντας ἁμαρτωλά, μέσα στοὺς κτηνώδεις λογισμούς, καὶ διασκορπίζοντας ὅλο τὸ βιός μου ἄσκοπα, ὁ ταλαίπωρος. Κι ὅταν ἡ στερεὴ τροφὴ -ἐκείνη ποὺ κάθε ἀνθρώπου τὴν ψυχὴ στηρίζει- μοῦ ἔλλειψε, συνέχισα νὰ τρέφομαι μὲ τὴν φτηνὴ καὶ φευγαλέα ἡδονή. Σὺ ὅμως, ἀγαθὲ Πατέρα μου, τὰ φιλάνθρωπα σπλάχνα Σου νὰ μὴ μοῦ κλείσεις, ἀλλὰ καὶ πάλι δέξου με σὰν ἐκεῖνον τὸν Ἄσωτο γυιὸ καὶ σῶσε με.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὸ θέμα τοῦ Ἰδιόμελου εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν γνωστὴ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ[1], τὴν ὁποία εἶπε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Στηρίζεται στὴν ἀσκητικὴ παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία ἑρμήνευσε τὴν παραβολὴ αὐτὴ ἐφαρμόζοντάς την στὴν προσωπικὴ περιπέτεια ἀνθρώπου ποὺ μετανοεῖ.

1. Λουκᾶ ιε΄ 11-32.

Στὴν μορφή του ὁ ὕμνος ἔχει ἐξομολογητικὸ χαρακτήρα. Παρουσιάζεται ὁ μετανοῶν ἄνθρωπος νὰ ἐξομολογεῖται στὸν Ἐπουράνιο Πατέρα του. Γι' αὐτὸ καὶ χρησιμοποιοῦνται γραμματικοὶ τύποι σὲ πρῶτο πρόσωπο *«ὁ ἀποπτύσας»*, *«συνέζησα»*, *«ὁ τάλας ἐγώ»*, *«ἐσιτούμην»* κ.λπ.

Ἀναλυτικώτερα τὰ νοήματά του ἔχουν ὡς ἑξῆς·

1. *«Χαλινοὺς ἀποπτύσας τοὺς πατρικούς».*

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει δεσμοὺς μὲ τὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα.

Οἱ δεσμοὶ αὐτοὶ χαρακτηρίζονται πατρικοὶ ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι·

✯ Ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει τὴν ὕπαρξί του καὶ τὴν ζωή του στὸ θέλημά Του.

✯ Ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας μας, ὅπως μᾶς φανέρωσε καὶ μᾶς δίδαξε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός.

Μᾶς δίδαξε νὰ προσφωνοῦμε τὸν Θεὸ *«Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*[2]. *«Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν»*[3].

Συνεχῶς, ὅταν ὁ Κύριος διδάσκοντας ἀναφέρεται στὸν Θεό, τὸν ἀποκαλεῖ Πατέρα δικό του καὶ Πατέρα δικό μας.

Βέβαια ὁ Κύριος στοὺς λόγους Του διαχώρισε τὴν Πατρικὴ σχέσι Του ἀπὸ τὴν δική μας σχέσι μὲ τὸν Ἐπουράνιο Θεό. Ἐκεῖνος εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν Υἱός,

2. Ματθαίου ε΄ 9.
3. Ἰωάννου κ΄ 17.

Υἱὸς γεγεννημένος ἀϊδίως κατὰ φύσι μὲ φυσικὸ θεῖο τρόπο ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα, εἶναι Θεὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ. Ἐμεῖς εἴμαστε υἱοὶ κατὰ χάριν καὶ ἀπὸ υἱοθεσία: α) Αὐτὴ τὴν υἱοθεσία ὑποσχέθηκε καὶ χάρισε ὁ Ἐπουράνιος Θεὸς καὶ Πατέρας κατὰ τὸν λόγο τῆς ἁγίας Γραφῆς. *«Καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας»*[4]. Ποὺ σημαίνει ὅτι θὰ εἶμαι γιὰ σᾶς πατέρας καὶ σεῖς θὰ εἶσθε υἱοί μου καὶ θυγατέρες μου. β) *«Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν ἔδωκε αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ»*[5]. Σὲ ὅσους τὸν δέχθηκαν μὲ πίστι ὡς σωτήρα καὶ Θεό τους ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ γίνουν τέκνα Θεοῦ σ᾽ αὐτοὺς δηλαδὴ ποὺ πιστεύουν στὸ ὄνομά του. γ) *«Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν»*[6]. Δηλαδή, ὅταν ὅμως συμπληρώθηκε ὁ χρόνος, ποὺ εἶχε ὁρίσει ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ, ἐξαπέστειλε ὁ Θεὸς τὸν Υἱό του στὸν κόσμο, ὁ ὁποῖος ἔγινε ἄνθρωπος ἀπὸ γυναίκα καὶ συμμορφώθηκε πρὸς τὸν μωσαϊκὸ νόμο, γιὰ νὰ ἐξαγοράσει ἐκείνους, ποὺ ἦταν ὑπὸ τὴν κατάρα τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, γιὰ νὰ λάβουμε τὴν υἱοθεσία, ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς εἶχε ὑποσχεθεῖ.

Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἀποδεικνύει τὴν ὑπερβάλλουσα ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ Πατέρα σὲ μᾶς.

4. Β΄ Κορινθίους στ΄ 18.
5. Ἰωάννου α΄ 12.
6. Γαλάτας δ΄ 4-5.

✯ Ἰδιαιτέρως ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας στοὺς ἁμαρτάνοντας, τοὺς ὁποίους, ὅταν μετανοοῦν τοὺς δέχεται. Αὐτὸ φανέρωσε ὁ Κύριος μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ ἄσωτου υἱοῦ[7].

✯ Ἡ Πατρικὴ στοργὴ περιγράφεται στὴν ὡραία εὐχὴ τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὅπου ἀναφέρεται ὁ τρόπος ποὺ ἐκδηλώθηκε· *«πλάσας γὰρ τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ εἰκόνι τῇ σῇ, ὁ Θεός, τιμήσας, τέθεικας αὐτὸν ἐν τῷ Παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἀθανασίαν ζωῆς, καὶ ἀπόλαυσιν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἐν τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν σου, ἐπαγγειλάμενος αὐτῷ· ἀλλὰ παρακούσαντα σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ κτίσαντος αὐτόν, καὶ τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄφεως ὑπαχθέντα, νεκρωθέντα τε τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ παραπτώμασιν, ἐξώρισας αὐτὸν ἐν τῇ δικαιοκρισίᾳ σου, ὁ Θεός, ἐκ τοῦ Παραδείσου εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ ἀπέστρεψας εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη, οἰκονομῶν αὐτῷ τὴν ἐκ παλιγγενεσίας σωτηρίαν, τὴν ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ σου. Οὐ γὰρ ἀπεστράφης τὸ πλάσμα σου εἰς τέλος, ὃ ἐποίησας, ἀγαθέ, οὐδὲ ἐπελάθου ἔργου χειρῶν σου, ἀλλ᾽ ἐπεσκέψω πολυτρόπως, διὰ σπλάγχνα ἐλέους σου. Προφήτας ἐξαπέστειλας· ἐποίησας δυνάμεις διὰ τῶν Ἁγίων σου, τῶν καθ᾽ ἑκάστην γενεὰν εὐαρεστησάντων σοι· ἐλάλησας ἡμῖν διὰ στόματος τῶν δούλων σου τῶν Προφητῶν, προκαταγγέλλων ἡμῖν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι σωτηρίαν· νόμον ἔδωκας εἰς βοήθειαν· Ἀγγέλους ἐπέστησας φύλακας. Ὅτε δὲ*

7. Λουκᾶ ιε΄ 11-32.

ἦλθε τὸ πλήρωμα τῶν καιρῶν, ἐλάλησας ἡμῖν ἐν αὐτῷ τῷ Υἱῷ σου, δι᾽ οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησας· ὅς, ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης σου, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεώς σου, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ρήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα σοὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί· ἀλλά, Θεὸς ὢν προαιώνιος, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη· καὶ ἐκ Παρθένου ἁγίας σαρκωθείς, ἐκένωσεν ἑαυτόν, μορφὴν δούλου λαβών, σύμμορφος γενόμενος τῷ σώματι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς συμμόρφους ποιήσῃ τῆς εἰκόνος τῆς δόξης αὐτοῦ»[8].

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἁμαρτάνει «ἀποπτύει» ἀποστρέφεται καὶ διακόπτει αὐτοὺς τοὺς δεσμούς.

Ἡ ἁμαρτία διακόπτει τὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα, ἐνῶ ἡ μετάνοια συνδέει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα.

2. «Ἀστάτῳ φρενί, τοῖς κτηνώδεσι τῆς ἁμαρτίας, λογισμοῖς συνέζησα».

Ὁ μετανοῶν ἐξομολογεῖται· *«ἀστάτῳ φρενὶ»* καὶ *«τοῖς κτηνώδεσι τῆς ἁμαρτίας λογισμοῖς συνέζησα».*

Μὲ τὸ *«συνέζησα»* ἐκφράζεται τόσο ἡ δύναμις τῆς ἁμαρτίας, τὴν ὁποία ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀποκαλεῖ *«ἕτερον νόμον»*[9] ὅσον καὶ τὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας, οἱ πράξεις τῆς ἁμαρτίας.

8. Θεία Λειτουργία Μεγάλου Βασιλείου, γ΄ εὐχὴ συμπληρωμένου τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου, σελ. 131-132, Ἱερατικόν. Ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 1981.

9. Ρωμαίους ζ΄ 23.

Μὲ τό *«ἀστάτῳ φρενὶ»* δηλώνεται ὁ ἄστατος νοῦς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀναπαύεται στὸν Θεὸ Πατέρα, στὸ θέλημά Του καὶ τὰ ἐντάλματά Του, ἀλλὰ περιφέρεται στοὺς δρόμους τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ ἡγεμόνας, ὁ κυβερνήτης νοῦς δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ τὸν ὁδηγεῖ στὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δικαιοσύνη καὶ νὰ κοινωνεῖ μὲ τὸν Θεό. Ὅταν ὁ νοῦς ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὸ ψεῦδος, στὴν πλάνη, στὴν κακία καὶ στὴν πολύμορφη ἁμαρτία ἐκτρέπεται ἀπὸ τὸ κατὰ φύσιν καὶ καθίσταται ἄστατος. Οἱ νηπτικοὶ Πατέρες ἀναφέρονται περὶ τοῦ νοὸς στὰ σχετικὰ κεφάλαια τῆς διδασκαλίας τους, τὰ ὁποῖα ὁ πιστὸς μπορεῖ νὰ τὰ βρεῖ στὴν Φιλοκαλία.

Περαιτέρω χαρακτηρίζονται οἱ λογισμοὶ τῆς ἁμαρτίας καὶ κατ᾽ ἐπέκτασι, οἱ ἀποφάσεις, οἱ πράξεις, τὰ ἔργα καὶ οἱ ἐπιθυμίες τῆς ἁμαρτίας κτηνώδεις, δηλαδὴ ζωώδεις σύμφωνα μὲ τὸ ψαλμικὸ *«Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς»*[10]. Δηλαδή, ὁ ἄνθρωπος ἐνῶ εἶχε τιμὴ καὶ ἀξία δὲν τὸ κατενόησε, ἀλλὰ ἐξισώθηκε μὲ τὰ ἀνόητα καὶ ἄλογα κτήνη καὶ ὁμοιώθηκε μὲ αὐτά.

Ὁ ὅσιος Πατέρας μας Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς λέγει·

«Ὁ νοῦς ποὺ ἑνώνεται μὲ τὸν Θεὸ καὶ παραμένει σ᾽ Αὐτὸν μὲ προσευχὴ καὶ ἀγάπη, γίνεται σοφὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ δυνατὸς καὶ φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων καὶ μακρόθυμος· καὶ μὲ μιὰ λέξι ἔχει ἐπάνω του ὅλα τὰ θεῖα ἰδιώματα. Ὅταν ὅμως ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν

10. Ψαλμὸς μή 13.

Θεό, ἢ γίνεται κτηνώδης καθὼς γίνεται φιλήδονος ἢ θηριώδης, μαχόμενος γιὰ τὰ ὑλικὰ μὲ τοὺς ἀνθρώπους»[11].

3. «Ὅλον μου τὸν βίον δαπανήσας ἀσώτως».

Ἡ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας εἶναι ζωὴ ἄσωτος, δηλαδὴ χωρὶς σωτηρία. *«Τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος»*[12] διδάσκει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Δηλαδή, ὁ μισθὸς μὲ τὸν ὁποῖο ἡ ἁμαρτία πληρώνει τοὺς δούλους της, εἶναι ὁ θάνατος.

Ἡ ἁμαρτία προκαλεῖ θάνατο ψυχικό, δηλαδὴ χωρισμὸ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἐπιφέρει καὶ τὸν σωματικὸ θάνατο. Εἶναι ἀνθρωποκτόνος. Ὅ,τι εἶναι ἡ ψυχὴ γιὰ τὸ σῶμα, εἶναι ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ψυχή. Ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὸ σῶμα, τὸ σῶμα ζεῖ, ἔτσι καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι ἑνωμένη μὲ τὸν Θεὸ ζεῖ.

Ζώντας ἁμαρτωλὴ ζωὴ ὁ ἄνθρωπος, δαπανᾶ ὅλο τὸν πλοῦτο τῶν θείων χαρισμάτων καὶ δωρεῶν, μὲ τὰ ὁποῖα τὸν κόσμησε ὁ Θεός.

Ὁ Κύριος εἶπε, πὼς ὁ Πατέρας, ὅταν ἐπέστρεψε ὁ υἱός Του πανηγύρισε λέγοντας· *«ὁ υἱός μου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε»*[13]. Ἄλλοτε ὁ Κύριος εἶπε: *«ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς»*[14]. Καί *«ὁ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου*

11. Μαξίμου ὁ Ὁμολογητοῦ· Β΄ ἑκατοντὰς κεφαλαίων *«Περὶ ἀγάπης»* Φιλοκαλία τ. Β΄, σελ. 68, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας». Θεσσαλονίκη 1988[2].

12. Ρωμαίους στ΄ 23.

13. Λουκᾶ ιε΄ 32.

14. Ματθαίου η΄ 22· Λουκᾶ θ΄ 60.

εἰς τὴν ζωήν»[15]. Δηλαδὴ ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει στὸν Πατέρα ποὺ μὲ ἔστειλε στὸν κόσμο, ἔχει ζωὴ αἰώνιο καὶ δὲν θὰ ὑποβληθεῖ στὴν δίκη καὶ τὴν κρίσι, ἀλλ᾽ ἔχει ἤδη μεταβεῖ ἀπὸ τὸν πνευματικὸ τῆς ἁμαρτίας θάνατο στὴν ἀθάνατη καὶ αἰώνια ζωή.

4. *«Ὁ τάλας ἐγώ».*

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἁμαρτάνει, χαρακτηρίζεται *«ταλαίπωρος».*

Ταλαιπωρεῖται καὶ στὴν παροῦσα ζωή. Ἀλλὰ θὰ ταλαιπωρεῖται καὶ στὴν αἰωνιότητα.

5. *«Τροφῆς δὲ λειπόμενος, βεβαιούσης καρδίαν, πρὸς καιρὸν λιπαίνουσαν, ἡδονὴν ἐσιτούμην».*

Ἐδῶ τίθεται τὸ μεγάλο θέμα τῆς τροφῆς τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἐρώτημα: Ἡ ἡδονὴ τρέφει τὴν ψυχή; Ἡ ἡδονὴ εἶναι ἀκόρεστος ἱκανοποίησις τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπιθυμιῶν. Πρὸς καιρὸν ἱκανοποιεῖ τὶς αἰσθήσεις.

Γι᾽ αὐτὸ ὁ Κύριος τόνισε, ὅτι δὲν θὰ διατηρηθεῖ στὴν ζωὴ ὁ ἄνθρωπος μόνο μὲ τὸ ψωμί, ἀλλὰ μὲ κάθε λόγο τοῦ Θεοῦ. *«Οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ»*[16].

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτὸ μὲ μιὰ ὡραία ἱστορία:

Λέγουν δηλαδή, ὅτι κάποιος ταχυδακτυλουργὸς στὴν Ἀλεξάνδρεια, εἶχε ἐξασκήσει μὲ ἀρκετὴ ἐπιδεξιότητα ἕναν πίθηκο νὰ ἐκτελεῖ διάφορα χορευτικὰ «νούμερα». Τοῦ φόρεσε ἕνα προσωπεῖο καὶ τὴν ἀνάλο-

15. Ἰωάννου ε΄ 24.

16. Λουκᾶ δ΄ 4.

γη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ χορευτῆ στολή. Κι ὅταν ἔστηνε τὸν χορὸ γι᾽ αὐτόν, ὁ πίθηκος σημείωνε μεγάλες ἐπιτυχίες, γιατὶ καὶ κουνιόταν καὶ λύγιζε τὸ σῶμα ἀνάλογα μὲ τὸν ρυθμὸ τῆς μουσικῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νὰ κρύβει γενικὰ τὴν φύσι του, μὲ ὅσα ἔκανε καὶ ὅπως φαινόταν. Ἀλλὰ κάποια μέρα ποὺ τὸ θέατρο ἦταν κατάμεστο ἀπὸ θεατές, οἱ ὁποῖοι ἦλθαν γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸ πρωτοφανὲς θέαμα, ἕνας ἀπὸ τοὺς παρόντες, ὁ πιὸ ἀστεῖος, φανέρωσε μὲ ἕνα τέχνασμα σ᾽ αὐτοὺς ποὺ ἔβλεπαν κατάπληκτοι τὸ θέαμα, ὅτι ὁ πίθηκος ἦταν πράγματι πίθηκος. Τὴν ὥρα δηλαδὴ ποὺ ὅλοι ζητωκραύγαζαν καὶ χειροκροτοῦσαν γιὰ τὶς ρυθμικὲς κινήσεις τοῦ πίθηκα, ὁ ὁποῖος χόρευε σύμφωνα μὲ τὸ τραγούδι καὶ μὲ τὴν μουσική, λέγουν ὅτι αὐτὸς ἔρριξε στὴν σκηνὴ τοῦ χοροῦ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ξηροὺς καρπούς, οἱ ὁποῖοι προκαλοῦν τὴν λαιμαργία αὐτῶν τῶν ζώων. Κι ὁ πίθηκος, χωρὶς καμμιὰ καθυστέρησι, ἐπειδὴ εἶδε σκορπισμένα μπροστὰ στὸ πλῆθος τὰ ἀμύγδαλα, ξεχνώντας τὸν χορὸ καὶ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰ στολίδια τῆς ἐνδυμασίας, λέγεται ὅτι ὥρμησε σ᾽ αὐτὰ καὶ μὲ τὶς χοῦφτες τῶν χεριῶν μάζευε ὅσα εὕρισκε. Καὶ γιὰ νὰ μὴν τοῦ εἶναι ἐμπόδιο στὸ στόμα τὸ προσωπεῖο, τὸ ἀφαιρεῖ βιαστικά, ξεσχίζοντας τὸ πλαστικὸ σχῆμα μὲ τὰ νύχια του, προκαλώντας ἀμέσως, ἀντὶ γιὰ τοὺς ἐπαίνους καὶ τὸν θαυμασμὸ τὰ γέλοια τῶν θεατῶν, ἐπειδὴ ἀποκαλύφθηκε, κατὰ τρόπο ἀπαίσιο καὶ γελοῖο, ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ προσωπείου του.

Ὅπως, λοιπόν, γιὰ τὸν πίθηκο δὲν στάθηκε ἱκανὸ τὸ πλαστικὸ προσωπεῖο, γιὰ νὰ τὸν δείξει ἄνθρωπο,

ἐπειδὴ φανερώθηκε ἡ φύσις του μὲ τὶς λιχουδιὲς τῶν ἀμυγδάλων, ἔτσι κι ἐκεῖνοι, ποὺ δὲν μόρφωσαν σωστὰ τὸν ἑαυτό τους ὡς πρὸς τὴν πίστι, εὔκολα θὰ ἀποκαλυφθοῦν μὲ τὶς λιχουδιὲς τοῦ διαβόλου, ὅτι εἶναι κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ φαίνονται. Ὅταν δηλαδὴ ἡ κακὴ ἀγορὰ τοῦ διαβόλου ἀντὶ γιὰ σύκα καὶ ἀμύγδαλα ἢ κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ ρίχνει, μπροστὰ στοὺς λαίμαργους ἀνθρώπους τὴν κενοδοξία, τὴν φιλοδοξία, τὴν φιλοχρηματία καὶ τὴν φιληδονία καὶ ὅσα ἄλλα ὅμοια μὲ αὐτά, καὶ εὔκολα ἀποκαλύπτει τὶς ψυχὲς ποὺ μοιάζουν μὲ τὸν πίθηκο ποὺ ἀναφέρει ὁ μύθος, ἐπειδὴ αὐτὲς μὲ τὴν πλασματικὴ ἀπομίμησι ὑποκρίνονται τὸν χριστιανισμό, ἐνῶ κατὰ τὴν ὥρα ποὺ κυριαρχοῦν τὰ πάθη ἐξαφανίζουν ἀπὸ πάνω τους τὸ προσωπεῖο τῆς σωφροσύνης ἢ τῆς πραότητας ἢ κάποιας ἄλλης ἀρετῆς. Συνεπῶς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κατανοήσουμε τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Γιατὶ τότε ἴσως νὰ γινόμασταν αὐτὸ ποὺ θέλει ἡ ὀνομασία, γιὰ νὰ μὴν ἐμφανισθοῦμε μπροστὰ στὸν Θεό, ὁ ὁποῖος βλέπει καθαρὰ τὰ κρυπτά, ἔχοντας δηλαδὴ ἀλλάξει μὲ τὴν ἁπλὴ ὁμολογία καὶ μὲ τὸ πρόσχημα μόνου τοῦ ὀνόματος, ἐνῶ θὰ παραμένουμε κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ φαίνεται ἐξωτερικά[17].

6. «Ἀλλὰ Πάτερ ἀγαθέ, μὴ κλείσῃς μοι
τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνα, ἀλλ᾽ ἀνοίξας δέξαι με,
ὡς τὸν Ἄσωτον Υἱὸν καὶ σῶσόν με».

17. Γρηγορίου Νύσσης· *«Τὸ Ὄνομα Χριστιανός»* τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Μετάφρασις τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς Παγκρατίου Μπρούσαλη. σελ. 19-21, ἐκδ. ΤΕΡΤΙΟΣ, Κατερίνη 1989. Ἰδὲ κείμενο σελ. 227.

Ὁ μετανοῶν καταφεύγει στὸν Ἀγαθὸ Πατέρα καὶ ζητεῖ μὲ ταπείνωσι νὰ τὸν δεχθεῖ καὶ νὰ τὸν σώσει. Αὐτὸ ὑπέδειξε ὁ Κύριος στὴν γνωστὴ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ[18].

18. Λουκᾶ ιε΄ 11-32.


Ο ΦΑΡΙΣΑΙΟΣ
Ο ΤΕΛΩΝΗΣ

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Γ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ
(τῆς Σταυροπροσκυνήσεως)

«*Ἀτενίσαι τὸ ὄμμα εἰς Οὐρανόν, οὐ τολμῶ ὁ τάλας ἐγώ, ἐκ τῶν πονηρῶν μου πράξεων· ἀλλ᾽ ὡς ὁ Τελώνης στενάξας κραυγάζω σοι. Ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ φαρισαϊκῆς ὑποκρίσεως ῥῦσαί με, ὡς μόνος εὔσπλαχνος».*

Δηλαδή: Τὰ μάτια μου ψηλὰ νὰ τὰ σηκώσω δὲν τολμῶ, ὁ ταλαίπωρος, γιατὶ εἶμαι χιλιοντροπιασμένος ἀπὸ τὶς πράξεις τὶς ἁμαρτωλές. Στενάζοντας λοιπὸν σὰν τὸν Τελώνη Σοῦ βροντοφωνάζω· Λυπήσου με, Θεέ μου, τὸν ἁμαρτωλὸ κι ἀπὸ τοῦ Φαρισαίου τὴν ὑποκρισία γλύτωσέ με, γιατὶ Ἐσὺ εἶσαι ὁ Μόνος ποὺ σπλαχνίζεται κάθε κριματισμένο.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὸ Ἰδιόμελο τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Γ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν παραβολὴ τοῦ Κυρίου μας περὶ τῆς προσευχῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.

«Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα

κτῶμαι. καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ᾽ ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται»[1]. Δηλαδή: Δύο ἄνθρωποι ἀνέβηκαν στὸν ναὸ γιὰ νὰ προσευχηθοῦν. Ὁ ἕνας Φαρισαῖος κι ὁ ἄλλος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος στάθηκε ἐπιδεικτικὰ κι ἔκανε τὴν ἑξῆς προσευχὴ σχετικὰ μὲ τὸν ἑαυτό του· "Θεέ μου, σ᾽ εὐχαριστῶ ποὺ δὲν εἶμαι σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἅρπαγας, ἄδικος, μοιχὸς ἢ καὶ σὰν αὐτὸν ἐδῶ τὸν τελώνη. Ἐγὼ νηστεύω δύο φορὲς τὴν ἑβδομάδα καὶ δίνω στὸν ναὸ τὸ δέκατο ἀπ᾽ ὅλα τὰ εἰσοδήματά μου". Ὁ τελώνης, ἀντίθετα, στεκόταν πολὺ πίσω καὶ δὲν τολμοῦσε οὔτε τὰ μάτια του νὰ σηκώσει στὸν οὐρανό. Ἀλλὰ χτυποῦσε τὸ στῆθος του κι ἔλεγε: "Θεέ μου, σπλαχνίσου με τὸν ἁμαρτωλό". Σᾶς βεβαιώνω πὼς αὐτὸς ἔφυγε γιὰ τὸ σπίτι του ἀθωομένος καὶ συμφιλιωμένος μὲ τὸν Θεό, ἐνῶ ὁ ἄλλος ὄχι· γιατὶ ὅποιος ὑψώνει τὸν ἑαυτό του θὰ ταπεινωθεῖ, κι ὅποιος τὸν ταπεινώνει θὰ ὑψωθεῖ.

Ἔχει κι᾽ αὐτὸ τὸ ἰδιόμελο ἐξομολογητικὸ χαρακτήρα. Τὰ νοήματά του ἔχουν ἀναλυτικώτερα ὡς ἑξῆς:

1. «Ἀτενίσαι τὸ ὄμμα εἰς Οὐρανόν, οὐ τολμῶ
ὁ τάλας ἐγώ, ἐκ τῶν πονηρῶν μου πράξεων».

α. Ὁ πιστὸς ἀντιλαμβανόμενος τὴν ἁμαρτωλότητά του, ἀποφεύγει νὰ ὑψώσει τὰ μάτια του στὸν οὐρανό,

1. Λουκᾶ ιη΄ 10-14.

διότι ἡ ἁμαρτωλότητά του δὲν τοῦ ἐπιτρέπει ν᾽ ἀπευθυνθεῖ πρὸς τὸν Ἐπουράνιο Πατέρα.

Ἡ πρόσωπο πρὸς πρόσωπο ἐπικοινωνία, ἡ ὁποία ἀναφέρεται στὴν Ἁγία Γραφὴ ὡς *«ἐνώπιος ἐνωπίῳ»* γίνεται μόνον μεταξὺ προσώπων ποὺ ἀγαπῶνται. Αὐτὸ ἀναφέρει ἡ Ἁγία Γραφή, ὅτι συνέβαινε μὲ τὸν Μωϋσῆ· *«Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς ἑαυτοῦ φίλον»*[2]. Δηλαδὴ καὶ ὁμίλησε ὁ Κύριος στὸν Μωυσῆ μὲ τρόπο προσωπικὸ καὶ οἰκεῖο, ὅπως ὁμιλεῖ κανεὶς σὲ φίλο του. *«Στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ, ἐν εἴδει καὶ οὐ δι᾽ αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν Κυρίου εἶδε»*[3]. Θὰ τοῦ ὁμιλῶ στόμα μὲ στόμα καὶ θὰ φανερώνομαι σ᾽ αὐτὸν μὲ τὴν δόξα μου, ὁλοκάθαρα, φανερά, μὲ τρόπο κατανοητὸ καὶ ὄχι μὲ σκοτεινὰ αἰνίγματα καὶ εἰκόνες. Αὐτὸς εἶδε τὴν δόξα μου.

Ὁ πιστὸς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτό του ἀνάξιο μιᾶς τέτοιας ἐπικοινωνίας, νὰ μιλήσει μὲ παρρησία καὶ θάρρος πρὸς τὸν Δημιουργό του, τὸν Κύριό του, τὸν Κριτή του, «ἐκ τῶν πονηρῶν πράξεών του».

β. Ἡ ἁμαρτία ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τὴν παρρησία.

Μόνο οἱ δίκαιοι ἔχουν παρρησία πρὸς τὸν Θεό. Οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρουν:

«Ὅτι οὐκ ἔχομεν παῤῥησίαν διὰ τὰ πολλὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα, σὺ τὸν ἐκ σοῦ γεννηθέντα δυσώπησον, Θεοτόκε Παρθένε· πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέησις Μητρὸς

2. Ἐξόδου λγ΄ 11.
3. Ἀριθμῶν ιβ΄ 8.

πρὸς εὐμένειαν Δεσπότου. Μὴ παρίδῃς ἁμαρτωλῶν ἱκεσίας ἡ πάνσεμνος· ὅτι ἐλεήμων ἐστί, καὶ σώζειν δυνάμενος, ὁ καὶ παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν καταδεξάμενος»[4].

«Ἀπόστολοι, Μάρτυρες καὶ Προφῆται, Ἱεράρχαι, Ὅσιοι καὶ Δίκαιοι, οἱ καλῶς τὸν ἀγῶνα τελέσαντες καὶ τὴν πίστιν τηρήσαντες, παῤῥησίαν ἔχοντες πρὸς τὸν Σωτῆρα , ὑπὲρ ἡμῶν Αὐτὸν ὡς ἀγαθὸν ἱκετεύσατε, σωθῆναι δεόμεθα τὰς ψυχὰς ἡμῶν»[5].

«Ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ λάμπετε, καὶ μετὰ θάνατον ἅγιοι Μάρτυρες, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισάμενοι· διὸ ἔχοντες παῤῥησίαν, Χριστὸν ἱκετεύσατε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»[6].

γ. Ὡστόσο ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του, ὅτι μετὰ τὴν σταυρικὴ θυσία τοῦ Κυρίου μας πλησιάζουμε μὲ θάρρος καὶ ἄφοβη πεποίθησι στὸν βασιλικὸ θρόνο Του, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πηγάζει ἡ χάρις, γιὰ νὰ λάβουμε συγχώρησι γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ γιὰ νὰ βροῦμε εὔνοια καὶ δωρεές, ποὺ θὰ μᾶς δώσουν βοήθεια ἐπίκαιρη σὲ κάθε κρίσιμη ὥρα πειρασμοῦ. *«Προσερχόμεθα οὖν μετὰ παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν»*[7].

Οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅταν μετανοοῦμε, ἐπειδὴ στερούμεθα παρρησίας, ἀπευθυνόμαστε στὸν Ἐπουράνιο Θεὸ

4. Θεοτοκίον ΣΤ΄ Ὥρας.

5. Ἀπολυτίκιον Μαρτυρικὸν Σαββάτου.

6. Ἐκ τῆς Παρακλητικῆς, Μαρτυρικὸν Αἴνων τοῦ Ὄρθρου τῆς Τετάρτης τῆς περιόδου τοῦ γ΄ ἤχου.

7. Ἑβραίους δ΄ 16.

καὶ Πατέρα καὶ ἐπικαλούμαστε τὴν θυσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ζητοῦντες τὸ θεῖο ἔλεος, διότι ὁ Ἰησοῦς εἶναι τὸ θῦμα, ποὺ μὲ τὸ αἷμα του ἐξιλεώνει τὸν Θεὸ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας. «*Καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν*»[8]. Δηλαδὴ καὶ αὐτὸς μὲ τὴν λυτρωτική Του θυσία ἐξιλεώνει τὸν Θεὸ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας.

2. «*Ἀλλ᾽ ὡς ὁ Τελώνης στενάξας κραυγάζω σοι.*
Ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ».

α. Πρότυπο μετάνοιας ὁ Τελώνης.

Ὁ πιστὸς ἀπευθύνεται στὸν Θεὸ Πατέρα μὲ ταπείνωσι. Ἀπεκδύεται ἀπὸ κάθε αὐτοεκτίμησι καὶ χαμηλώνει τὸν ἑαυτό του μέχρις ἐσχάτων. Εἶναι χαρακτηριστικοὶ οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου: «*Εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;*»[9]

Ὁ Κύριος στὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία Του μακάρισε τοὺς «*πτωχοὺς τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*»[10]. Δηλαδὴ τοὺς ταπεινοὺς στὸ φρόνημα καὶ στὴν γνώμη γιὰ τὸν ἑαυτό τους.

Ἡ Γραφὴ διδάσκει, ὅτι καρδιὰ ποὺ ἔχει συντριβεῖ καὶ ταπεινωθεῖ δὲν θὰ τὴν ἀπορρίψει ποτὲ ὁ Θεός. «*Καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει*»[11].

8. Α΄ Ἰωάννου β΄ 2.
9. Α΄ Πέτρ. δ΄ 18.
10. Ματθαίου ε΄ 3.
11. Ψαλμὸς Ν΄ στ. 19.

Στὸ Δοξαστικὸ τῶν Αἴνων τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου ὁμολογοῦμε καὶ διακηρύσσουμε ἐπίσημα καὶ πανηγυρικὰ πρὸς τὸν Κύριο, ὅτι *«...οὐ γὰρ προσίεσαι τοὺς μεγαλόφρονας λογισμοὺς καὶ τὰς συντετριμμένας καρδίας, οὐκ ἐξουθενεῖς».*

β. Ἡ ταπείνωσις εἶναι ἡ στολὴ τῆς ψυχῆς μὲ τὴν ὁποία παρουσιάζεται ὁ πιστὸς μπροστὰ στὸν Θεό. Οἱ Ὅσιοι Πατέρες μας ἀναφέρονται ἐκτενῶς στὴν ταπείνωσι. Ἀναφέρουμε ἐδῶ, μόνο λίγα ἀπὸ ὅσα γράφει ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος περὶ ταπεινοφροσύνης[12]:

«Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἀνωτέρα χάρις τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ μόνο ἀπὸ ὅσους τὴν ἐδοκίμασαν ἐκ πείρας. Εἶναι ἀνέκφραστος πλοῦτος, ὀνομασία τοῦ Θεοῦ, δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ὅσον Ἐκεῖνος λέγει· «Μάθετε οὐκ ἀπ' Ἀγγέλου, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπου οὐκ ἀπὸ δέλτου, ἀλλ' ἀπ' ἐμοῦ, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐνοίκησί μου καὶ τὴν ἔλλαμψί μου καὶ τὴν ἐνέργειά μου μέσα σας, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ λογισμῷ καὶ τῷ φρονήματι, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν πολέμων καὶ κουφισμὸν λογισμῶν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν» (πρβλ. Ματθαίου ια΄ 29)[12].

«Ὅποιος τὴν ἐνυμφεύθη εἶναι ἥπιος, προσηνής, εὐκατάνυκτος, εὐσπλαχνικὸς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον. Εἶναι ἀκόμη γαλήνιος, χαρωπός, εὐκολοκυβέρνητος, ἄλυπος, ἄγρυπνος, ἄοκνος, καὶ - γιατί νὰ λέγω πολλά;

12. Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος· λόγος ΚΕ΄ *«Περὶ Ταπεινοφροσύνης»* παρ. 3, 10, 14, 27, 60, 63, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παρακλήτου, ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 1978.

- ἀπαθής· ἀφοῦ "ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ Κύριος καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν" Ψαλμ. ρλε΄ 23-24 καὶ ἐκ τῶν παθῶν καὶ μολυσμῶν»[12].

«Δὲν λέγει ὁ Ψαλμωδός, ἐνήστευσα οὔτε ἀγρύπνησα οὔτε ἐκοιμήθηκα κατὰ γῆς ἀλλὰ "ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με ὁ Κύριος" πρβλ. Ψαλμ. ριδ΄ 6. Ἡ μὲν μετάνοια μᾶς ἀνεγείρει, τὸ δὲ πένθος κρούει τὴν πύλη τοῦ οὐρανοῦ, ἡ δὲ ὁσία ταπείνωσις τὴν ἀνοίγει»[12].

«Θὰ γνωρίσης καὶ δὲν θὰ ἀπατηθῆς ὅτι ἀπέκτησες μέσα σου τὴν ὁσία αὐτὴ οὐσία, δηλαδὴ τὴν ταπείνωσι, ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ ἀρρήτου φωτὸς καὶ ἀπὸ τὸν ἀπερίγραπτο ἔρωτα τῆς προσευχῆς. Πρὶν κατακτηθοῦν αὐτὰ προηγεῖται μιὰ κατάστασις, κατὰ τὴν ὁποία ἡ καρδιὰ δὲν περιφρονεῖ τοὺς ἁμαρτάνοντας οὔτε κατακρίνει τὰ ἁμαρτήματά τους. Καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατάστασι προηγεῖται ἄλλη, κατὰ τὴν ὁποία ἡ καρδιὰ μισεῖ κάθε κενοδοξία»[12].

«Ἐὰν αὐτή, ἡ ὑπερηφάνεια, μερικοὺς ἀπὸ Ἀγγέλους τοὺς μετέβαλε σὲ δαίμονας, ἐκείνη, ἡ ταπεινοφροσύνη, ὁπωσδήποτε μερικοὺς ἀπὸ δαίμονας μπορεῖ νὰ τοὺς μεταβάλη σὲ Ἀγγέλους· γι᾽ αὐτὸ ἂς ἔχουν θάρρος ὅσοι ἔπεσαν»[12].

«Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι οὐράνιος ἀνεμοστρόβιλος ποὺ μπορεῖ νὰ ἀνεβάση τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν ἄβυσσο τῆς ἁμαρτίας στὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ»[12].

γ. Οἱ στεναγμοὶ τῆς καρδιᾶς δείχνουν τὴν λύπη μας γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας.

Τὴν δύναμι τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν δακρύων κηρύττει καὶ διδάσκει τὸ ἐν συνεχείᾳ Δοξαστικό:

«Παντοκράτορ Κύριε, οἶδα πόσα δύνανται τὰ δάκρυα· Ἐζεκίαν γὰρ ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου ἀνήγαγον· τὴν ἁμαρτωλὸν ἐκ τῶν χρονίων πταισμάτων ἐῤῥύσαντο· τὸν δὲ Τελώνην, ὑπὲρ τὸν Φαρισαῖον ἐδικαίωσαν· καὶ δέομαι, σὺν αὐτοῖς ἀριθμήσας· Ἐλέησόν με»[13].

Στὴν παράδοσι τῶν ἀσκητῶν τὰ δάκρυα θεωροῦνται δῶρο καὶ χάρις Θεοῦ.

3. «Φαρισαϊκῆς ὑποκρίσεως ῥῦσαί με».

Ἡ ὑποκρισία ἀπειλεῖ τὴν μετάνοια. Ὁ πιστὸς ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ τὸ φαρισαϊκὸ πνεῦμα τῆς ὑποκρισίας.

Τὴν ὑποκρισία καταδικάζει ὁ Θεός, διότι εἶναι ψεῦδος καὶ ἀπάτη. Ἡ ἀρετὴ εἶναι φαινομενικὴ κι ὄχι πραγματική. Παρὰ ταῦτα ὁ ἄνθρωπος καυχᾶται καὶ μεγαλαυχεῖ γι᾽ αὐτὴ τὴν ἀνύπαρκτη ἀρετή του. Ὡστόσο ὁ πιστὸς παρακαλεῖ τὸν Θεὸ νὰ τὸν ἀπαλλάξη ἀπ᾽ αὐτὴ τὴν μισητὴ συμπεριφορά.

Ἐπειδὴ τὸ θέμα τοῦ Ἰδιόμελου αὐτοῦ ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ τὴν γνωστὴ περικοπὴ τοῦ Εὐαγγελίου περὶ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, εἶναι πολὺ διδακτικά, νὰ ἀναφέρουμε μερικὰ σχόλια ἀπ᾽ αὐτὰ ποὺ γράφει ὁ Ὅσιος Πατέρας μας Νικηφόρος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος στὸ ὑπόμνημά του ἐξηγώντας τὰ περὶ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.

«Ἐπεὶ τοίνυν πρῶτον ὅπλον πρὸς ἀρετήν, μεταμέλεια καὶ ταπείνωσις, καὶ αὖθις ἐμπόδιον πρὸς αὐτὴν

13. Στιχηρὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.

μέγιστον ἀλαζονεία, καὶ ἔπαρσις, τὴν παροῦσαν ἀπὸ τοῦ θείου Εὐαγγελίου ἀξιόπιστον παραβολήν, πρώτην παθῶν ἐκτιθέασι· διὰ μὲν τοῦ Φαρισαίου, τὸ τῆς ἀλαζονείας καὶ οἰήσεως ἀποθέσθαι πάθος ἡμᾶς προτρεπόμενοι· διὰ δὲ τοῦ Τελώνου πάλιν, τὸ ἐναντίον τοῦ πάθους τούτου, τῆς ταπεινώσεως καὶ μετανοίας ἀντιποιεῖσθαι. Ἐπειδὴ γὰρ πρῶτον καὶ χείριστον τῶν παθῶν, ἡ ἀλαζονεία τε καὶ ἡ οἴησις· ὅτι δι᾽ αὐτῶν καὶ ἡ ἐξ οὐρανοῦ ἔκπτωσις τῷ Διαβόλῳ ἐγένετο, τὸ πρὶν μέν, Ἑωσφόρῳ, διὰ δὲ ταῦτα, σκότος καὶ γενομένῳ, καὶ λεγομένῳ· ἀλλὰ δὴ καὶ τῷ γενάρχῃ Ἀδάμ, διὰ δὲ ταῦτα ἡ ἀπὸ τῆς τρυφῆς δίωξις, παραινοῦσι διὰ τούτων τρόπον τινὰ οἱ Ἅγιοι, μηδένα τινὰ ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαίρεσθαι κατορθώμασι, καὶ τοῦ πέλας κατεξανίστασθαι, ἀλλ᾽ ἀεὶ ταπεινὸν εἶναι· Κύριος γὰρ ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν· κρεῖσσον γάρ ἐστιν ἁμαρτάνοντα ἐπιστρέφειν, ἢ κατορθοῦντα ἐπαίρεσθαι. Λέγω γάρ, φησιν, ὑμῖν, ὅτι κατέβη ὁ Τελώνης δεδικαιωμένος, ἢ ὁ Φαρισαῖος. Ἐμφαίνει τοίνυν ἡ παραβολή, μηδένα τινὰ ἐπαίρεσθαι, κἂν χρηστὰ πράττων ᾖ· ἀλλ᾽ ἀεὶ ταπεινοῦσθαι, καὶ δεῖσθαι ἀπὸ ψυχῆς τοῦ Θεοῦ, κἂν τοῖς ἐσχάτοις κακοῖς περιέπεσεν, ὡς οὐ πόῤῥω σωτηρίας ἐστί. Τελώνης δέ ἐστιν, ὁ τὰ τέλη ἀπὸ τῶν ἀρχόντων λαμβάνων, καὶ δι᾽ ἅκραν ἀδικίαν ὠνούμενος, καὶ παρακερδαίνων ἐντεῦθεν. Φαρισαῖος δέ, οἱονεὶ ἀποκεκομμένος τις δῆθεν, καὶ τῶν λοιπῶν ὑπερέχων τῇ γνώσει»[14].

14. Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθόπουλου· Τριώδιον Ἀποστολικῆς Διακονίας, σελ. 16-17, Ἀθῆναι 1994.

4. «Ὡς μόνος εὔσπλαχνος».

Ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας οἰκτιρμῶν. Λυπεῖται καὶ ἐλεεῖ τὸν ἁμαρτωλό, ποὺ μὲ ταπείνωσι μετανοώντας ζητεῖ νὰ τὸν δεχθεῖ καὶ νὰ τὸν ἐλεήσει.

Τόσο ἡ Ἁγία Γραφὴ ὅσο καὶ οἱ βίοι τῶν Ἁγίων ἀναφέρουν πάμπολλα παραδείγματα περιπτώσεων, ὅπου ὁ Θεὸς παρεῖδε καὶ συγχώρησε καὶ ἐξάλειψε τὰ ἀνομήματα αὐτῶν ποὺ ἁμάρτησαν βαρύτατα, ἐπειδὴ ταπεινώθηκαν καὶ μετενόησαν.

Γι᾽ αὐτὸ ὁ πιστὸς προσεύχεται:

«Τὴν ὑψηλόφρονα γνώμην, τῶν κακίστων Φαρισαίων, ὁ πάντων Κύριος, παραβολικῶς ἐκφεύγειν ταύτην ἐδίδαξε, καὶ μὴ ὑψηλοφρονεῖν, παρ᾽ ὃ δεῖ φρονεῖν, πάντας ἐπαίδευσεν, ὑπογραμμὸς καὶ τύπος, ὁ αὐτὸς γενόμενος, μέχρι Σταυροῦ καὶ θανάτου, ἑαυτὸν ἐκένωσεν. Εὐχαριστοῦντες οὖν σὺν τῷ Τελώνῃ εἴπωμεν. Ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἀπαθὴς διαμείνας Θεός, τῶν παθῶν ἡμᾶς ῥῦσαι, καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν»[15].

15. Ἰδιόμελο Δοξαστικὸ τῶν Αἴνων τοῦ Ὄρθρου τῆς Γ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Δ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

«Ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυτεύσας, καὶ τοὺς ἐργάτας καλέσας, ἐγγὺς ὑπάρχει Σωτήρ· δεῦτε οἱ τῆς Νηστείας ἀγωνισταί, μισθὸν ἀπολαύσωμεν, ὅτι πλούσιος ὑπάρχει, ὁ δοτὴρ καὶ ἐλεήμων· μικρὸν ἐργασάμενοι, κομισώμεθα, τὸ τῆς ψυχῆς ἔλεος».

Δηλαδή: Ἐκεῖνος ποὺ τὸ Ἀμπέλι φύτεψε καὶ κάλεσε τοὺς ἐργάτες, Ἐκεῖνος εἶναι κι ὁ Σωτήρας μας. Ἐλᾶτε λοιπόν, ὅσοι μὲ τὴν νηστεία ἀγωνιζόμαστε ἂς πάρουμε τώρα καὶ τὸ μισθό, γιατὶ ὁ Τροφοδότης εἶναι πάμπλουτος καὶ ἀφειδώλευτα τοὺς ἐλεεῖ ὅλους.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὸ θέμα τοῦ Ἰδιόμελου αὐτοῦ ἀναφέρεται στὴν παραβολὴ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελώνα. *«Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ συμφωνήσας μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ τὴν ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀρ-*

γοί; λέγουσιν αὐτῷ· ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε. ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται, καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί»[1]. Δηλαδή: Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶναι ὅμοια μ᾽ ἕνα γαιοκτήμονα, ποὺ βγῆκε νωρὶς τὸ πρωὶ νὰ προσλάβει ἐργάτες γιὰ τὸ ἀμπέλι του. Συμφώνησε μὲ τοὺς ἐργάτες νὰ τοὺς πληρώσει ἕνα δηνάριο τὴν ἡμέρα, καὶ τοὺς ἔστειλε στὸ ἀμπέλι του. Ὅταν γύρω στὶς ἐννιὰ βγῆκε στὴν ἀγορά, εἶδε ἄλλους νὰ στέκονται ἐκεῖ χωρὶς δουλειά, καὶ τοὺς εἶπε: "πηγαίνετε καὶ ἐσεῖς στὸ ἀμπέλι καὶ θὰ σᾶς δώσω ὅ,τι εἶναι δίκαιο". Κι αὐτοὶ ἔφυγαν γιὰ τὸ ἀμπέλι. Ὅταν ξαναβγῆκε κατὰ τὶς δώδεκα καὶ κατὰ τὶς τρεῖς ἔκανε

1. Ματθαίου κ΄ 1-16.

τὸ ἴδιο. Κατὰ τὶς πέντε, βγῆκε καὶ βρῆκε κι ἄλλους νὰ κάθονται, καὶ τοὺς λέει· "γιατί κάθεστε ἐδῶ ἄνεργοι ὅλη τὴν ἡμέρα; Τοῦ λένε· "γιατὶ κανένας δὲ μᾶς πῆρε στὴν δουλειά". Τοὺς λέει· "πηγαίνετε καὶ ἐσεῖς στὸ ἀμπέλι μου καὶ θὰ πάρετε ὅ,τι δικαιοῦσθε". Ὅταν βράδιασε, λέει ὁ ἰδοκτήτης τοῦ ἀμπελιοῦ στὸν διαχειριστή του· "φώναξε τοὺς ἐργάτες καὶ πλήρωσέ τους τὸ μεροκάματο, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς τελευταίους ὡς τοὺς πρώτους". Ἦρθαν λοιπὸν αὐτοὶ ποὺ ἔπιασαν δουλειὰ στὶς πέντε, καὶ πῆραν ἀπὸ ἕνα δηνάριο. Ὅταν ἦρθαν οἱ πρῶτοι, νόμισαν πὼς θὰ πάρουν περισσότερα· πῆραν ὅμως κι αὐτοὶ ἀπὸ ἕνα δηνάριο. Ὅταν τὸ πῆραν, ἄρχισαν νὰ διαμαρτύρονται ἐναντίον τοῦ γαιοκτήμονα λέγοντας· "αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ἐργάστηκαν μιὰ ὥρα καὶ τοὺς ἐξίσωσες μ᾽ ἐμᾶς, ποὺ ὑπομείναμε τὸν μόχθο καὶ τὸν καύσωνα μιᾶς ὁλόκληρης ἡμέρας". Ἐκεῖνος ὅμως γύρισε σ᾽ ἕναν ἀπ᾽ αὐτοὺς καὶ τοῦ εἶπε· "φίλε, δὲν σὲ ἀδικῶ· δὲ συμφώνησες μαζί μου ἕνα δηνάριο; Πᾶρ᾽ το καὶ πήγαινε. Ἐγὼ θέλω νὰ πληρώσω αὐτὸν ποὺ ἦρθε τελευταῖος ὅσο κι ἐσένα. Δὲν μπορῶ τὰ δικά μου νὰ τὰ κάνω ὅ,τι θέλω; Ἢ μήπως, ἐπειδὴ εἶμαι καλός, αὐτὸ προκαλεῖ τὴν ζήλεια σου;" Ἔτσι θὰ βρεθοῦν οἱ τελευταῖοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι τελευταῖοι. Γιατὶ πολλοὶ εἶναι καλεσμένοι, λίγοι ὅμως οἱ ἐκλεκτοί.

1. «Ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυτεύσας,
καὶ τοὺς ἐργάτας καλέσας».

Κάθε διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἀναφέρεται σ᾽ ἕνα θέμα ποὺ μᾶς ἀφορᾶ ἄμεσα. Εἴτε φωτίζει τὴν σχέσι μας μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα, τοὺς ἀδελφούς μας, τὸν πε-

ριβάλλοντά μας κόσμο, εἴτε ἀποκαλύπτει μιὰ ἀλήθεια τὴν ὁποία ἢ ἀγνοούσαμε ἢ γνωρίζαμε ἀτελῶς.

Ἡ προκειμένη παραβολὴ μπορεῖ νὰ ἑρμηνευθεῖ κατὰ δύο τρόπους.

Κατὰ τὸν πρῶτον, νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ὁ ἀμπελώνας εἶναι ἡ ψυχή μας στὴν ὁποία καλούμεθα νὰ ἐργασθοῦμε.

Κατὰ τὸν δεύτερον ὅτι ὁ ἀμπελώνας εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ἐνορία, ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων, ποὺ καὶ πάλι καλούμεθα νὰ ἐργασθοῦμε.

Ἂς δοῦμε τὰ θέματα αὐτὰ σύντομα.

α. Ὁ ἀμπελώνας - ψυχή:

Ἡ ψυχὴ παρομοιάζεται ἀπὸ τὸν Κύριο μὲ ἀμπέλι. Ὅπως στὸ ἀμπέλι ὁ ἀμπελουργὸς φυτεύει διάφορα κλήματα κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο μᾶς λέει ὁ Κύριος, ὅτι ὁ Ἐπουράνιος Γεωργὸς φυτεύει στὴν ψυχή μας ἀρετές, ἐφέσεις, ἐπιθυμίες, λογισμοὺς καὶ μᾶς καλεῖ νὰ ἐργασθοῦμε.

Σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία ἡ ψυχὴ ἔχει τρία μέρη· τὸ λογιστικό, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικό.

Οἱ Πατέρες μας, ποὺ ἀσκήθηκαν καὶ ἐργάσθηκαν φιλότιμα, μελέτησαν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ μᾶς δίδαξαν πότε ἡ ψυχὴ εἶναι ὑγιὴς καὶ καθαρή, πότε ρυπαρὴ καὶ ἀσθενής, πότε νεκρή, πῶς θεραπεύεται, πῶς λαμπρύνεται, πῶς καθαρίζεται, πῶς φωτίζεται. Δίδαξαν ποιὲς εἶναι οἱ ἀρετὲς κάθε μέρους της. Ἀπὸ τὴν μεταφρασμένη *«Φιλοκαλία»* ἀναφέρομε μερικά.

«Ψυχὴ καθαρὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὰ πάθη καὶ εὐφραίνεται ἀκατάπαυστα μὲ τὴ θεία ἀγάπη»[2].

«Πάθος ἀξιοκατηγόρητο, εἶναι μιὰ κίνηση τῆς ψυχῆς παρὰ φύση»[2].

«Ἀπάθεια εἶναι μιὰ εἰρηνικὴ κατάσταση τῆς ψυχῆς, κατὰ τὴν ὁποία ἡ ψυχὴ δύσκολα κινεῖται πρὸς τὴν κακία»[2].

«Νοῦς καθαρὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν ἄγνοια καὶ καταφωτίζεται ἀπὸ τὸ θεῖο φῶς»[3].

«Καρδιὰ καθαρὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ παρουσίασε στὸν Θεὸ τελείως ἀσχημάτιστη καὶ ἀδιαμόρφωτη τὴ μνήμη καὶ ἕτοιμη νὰ σφραγιστεῖ μόνο μὲ τὰ δικά Του σημεῖα, μὲ τὰ ὁποῖα συμβαίνει νὰ φανερώνεται ὁ Θεός»[3].

«Νοῦς τέλειος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἀληθινὴ πίστη του γνώρισε πάνω ἀπὸ κάθε γνώση, μὲ τρόπο ὑπεράγνωστο, τὸν Ὑπεράγνωστο, καὶ εἶδε καθολικὰ τὰ δημιουργήματά Του, καὶ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν περιεκτικὴ γνώση περὶ Προνοίας καὶ Κρίσεως τῶν δημιουργημάτων Του· ἐννοῶ βέβαια ὅσο αὐτὸ εἶναι δυνατὸ σὲ ἀνθρώπους»[3].

«Τὸ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τῆς καθαρῆς ψυχῆς εἶναι λόγος χωρὶς φθόνο, ζῆλος χωρὶς κακία καὶ ἀκατάπαυστος ἔρωτας τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ. Τότε καὶ ὁ νοῦς παραμένει μέσα στὴ διάνοιά του, ποὺ ἔχει γίνει

2. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ· Α΄ ἑκατοντὰς «περὶ ἀγάπης», Φιλοκαλία τ. Β΄, σελ. 51, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας» Θεσσαλονίκη 1988².

3. Καλλίστου καὶ Ἰγνατίου τῶν Ξανθόπουλων Φιλοκαλία τ. Ε΄, σελ. 87-88, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας», Θεσσαλονίκη 1988.

σὰν ἕνα ὁλοκάθαρο μέσο κρίσεως, καὶ διευθετεῖ μὲ ἀκρίβεια τὶς πλάστιγγές του»[4].

«Ὁ λογικὸς ἄνθρωπος, προσέχοντας ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτό του, ἐξετάζει τί πρέπει νὰ πράξει καὶ τί τὸν συμφέρει, καθὼς καὶ ποιὰ ταιριάζουν στὴν ψυχὴ καὶ τὴν ὠφελοῦν καὶ ποιὰ δὲν τῆς ταιριάζουν. Καὶ ἔτσι ἀποφεύγει ἐκεῖνα ποὺ βλάπτουν τὴν ψυχή, ὡς ξένα καὶ γιατὶ τὸν χωρίζουν ἀπὸ τὴν αἰώνια ζωή»[5].

«Ὁ λογικὸς ἄνθρωπος πολεμεῖται διὰ μέσου τῶν αἰσθήσεων ἀπὸ τὰ ψυχικὰ πάθη. Πέντε εἶναι οἱ αἰσθήσεις τοῦ σώματος· ὅραση, ὄσφρηση, ἀκοή, γεύση, ἁφή. Ὑποκύπτοντας μέσω τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν στὰ τέσσερα πάθη αἰχμαλωτίζεται ἡ ἄθλια ψυχή. Κι εἶναι αὐτὰ τὰ τέσσερα πάθη τῆς ψυχῆς· κενοδοξία, χαρά, θυμός, δειλία. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ φρόνησι καὶ τὴν ἐπανειλημμένη σκέψη σὰν καλὸς στρατηγὸς γίνει κύριος τῶν παθῶν καὶ τὰ νικήσει, δὲν πολεμεῖται πλέον ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ἔχει εἰρήνη στὴν ψυχή του καὶ στεφανώνεται ἀπὸ τὸν Θεὸ ὡς νικητής»[5].

Οἱ Πατέρες μας ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἐργασία μας αὐτὴ γιὰ τὴν ψυχή, τὴν χαρακτήρισαν ὡς καλλιέργεια τῆς ψυχῆς ἢ ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς. (Ἅγιος Ἀντώνιος).

Τὸ Ἀπολυτίκιο τῶν Ὁσίων Πατέρων ἢ Μητέρων λέει:

«Ἐν σοὶ Πάτερ (ἢ Μῆτερ) ἀκριβῶς διεσώθη τὸ

4. Διαδόχου Φωτικῆς· Φιλοκαλία τ. Α΄, σελ. 290, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας» Θεσσαλονίκη 1993[4].

5. Μεγ. Ἀντωνίου· Φιλοκαλία τ. Α΄, σελ. 29, 40, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας», Θεσσαλονίκη 1993[4].

κατ᾽ εἰκόνα· λαβών (ἢ λαβοῦσα) γὰρ τὸν Σταυρόν, ἠκολούθησας τῷ Χριστῷ, καὶ πράττων (ἢ πράττουσα) ἐδίδασκες, ὑπερορᾶν μὲν σαρκός, παρέρχεται γάρ. Ἐπιμελεῖσθαι δὲ ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτου».

Ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς σημαίνει:

Νὰ τρέφουμε τὴν ψυχή. Ἡ ψυχὴ τρέφεται ὅταν ἑνώνεται μὲ τὸν Θεὸ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μὲ τὸ Ἱερὸ Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ὁ Κύριος δίδαξε ὅτι: Ἡ σάρκα μου εἶναι ἡ ἀληθινὴ καὶ πραγματικὴ τροφὴ καὶ τὸ αἷμα μου εἶναι ἀληθινὸ ποτό. *«Ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις»*[6]. *Ἐπίσης καὶ μὲ τὴν μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Γι᾽ αὐτὸ ὁ προφήτης καὶ Βασιλέας Δαβὶδ ὁμολογοῦσε· «Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου»*[7]. Δηλαδή: Πόσο γλυκὰ εἶναι τὰ λόγια Σου στὴν ψυχή μου ποὺ τὰ μελετᾶ καὶ στὸν λάρυγγά μου.

Νὰ ποτίζουμε τὴν ψυχή. Ἡ ψυχὴ ξεδιψᾶ, ὅταν πίνει *«ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς»*[8]. Ὕδωρ τῆς ζωῆς ὁ Κύριος χαρακτήρισε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Στὸν διάλογο μὲ τὴν Σαμαρείτιδα αὐτὸ φαίνεται καθαρά: *«Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ᾽ ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον»*[9].

6. Ἰωάννου στ΄ 55.
7. Ψαλμὸς 118, 103.
8. Ἀποκάλυψις κα΄ 6.
9. Ἰωάννου δ΄ 13-14.

Δηλαδή, ἀποκρίθηκε ὁ Ἰησοῦς καὶ τῆς εἶπε· βεβαίως δὲν ἐννοῶ τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ αὐτοῦ. Διότι καθένας ποὺ πίνει ἀπὸ τὸ νερὸ αὐτό, θὰ διψάσει πάλι. Ἐκεῖνος ὅμως, ποὺ θὰ πιεῖ ἀπὸ τὸ νερό, ποὺ θὰ τοῦ δώσω ἐγώ, δὲν θὰ διψάσει ποτὲ στὸν αἰώνα, ἀλλὰ τὸ νερὸ ποὺ θὰ τοῦ δώσω, θὰ μεταβληθεῖ σὲ πηγὴ ποὺ δὲν θὰ στειρεύσει, ἀλλὰ θὰ ἀναβλύζει καὶ θὰ πηδᾶ καὶ θὰ τρέχει πάντοτε, γιὰ νὰ τοῦ παρέχει ζωὴ αἰώνιο.

«Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξε λέγων· ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη»[10]. Δηλαδή: Κατὰ τὴν τελευταία δὲ καὶ ἐπισημότερη ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες ἡμέρες τῆς ἑορτῆς, στάθηκε ὁ Ἰησοῦς μπροστὰ στὸ πλῆθος καὶ φώναξε: Ὅποιος διψάει, ναʼ ρθεῖ σʼ ἐμένα καὶ νὰ πιεῖ. Μέσα ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ πιστεύει σʼ ἐμένα, καθὼς λέγει ἡ Γραφή, ποτάμια ζωντανὸ νερὸ θὰ τρέξουν. Αὐτὸ τὸ εἶπε ὁ Ἰησοῦς ἐννοώντας τὸ Πνεῦμα ποὺ θὰ ἔπαιρναν ὅσοι θὰ πίστευαν σʼ αὐτόν. Γιατὶ τότε ἀκόμα δὲν εἶχαν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶχε ἀκόμα δοξασθεῖ μὲ τὴν Ἀνάστασι.

Νὰ καθαρίζουμε τὴν ψυχή. Ἡ ἁμαρτία λερώνει τὴν ψυχὴ καὶ καθαρίζεται μόνο ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. *«Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ...καθαριεῖ*

10. Ἰωάννου ζ΄ 37-39.

τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων»[11]. Δηλαδή, τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ θὰ καθαρίσει τὴν συνείδησί μας ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ὁδηγοῦν στὸν θάνατο.

Νὰ ἐνδύουμε τὴν ψυχή μας. Ἔνδυμα ὁ Χριστός.

«Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε Χριστὸν ἐνεδύσασθε»[12].

Νὰ ἀναπαύουμε τὴν ψυχή. Ὁ Κύριος εἶπε: *«Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς»*[13]. Δηλαδή: Ἐλᾶτε σ᾽ ἐμένα ὅλοι ὅσοι κοπιάζετε καὶ εἶστε φορτωμένοι κι ἐγὼ θὰ σᾶς ξεκουράσω.

Νὰ στολίζουμε τὴν ψυχή μας μὲ ἀρετές.

«Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἄρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί»[14]. Δηλαδή: μπῆκε ὁ βασιλέας νὰ δεῖ τοὺς καθισμένους στὸ τραπέζι καὶ εἶδε ἐκεῖ ἄνθρωπο ποὺ δὲν φοροῦσε ἔνδυμα γάμου, καὶ λέγει σ᾽ αὐτόν· Φίλε, πῶς μπῆκες ἐδῶ χωρὶς νὰ ἔχεις ἔνδυμα γάμου; Αὐτὸς ἀποστομώθηκε. Τότε εἶπε ὁ βασιλέας στοὺς ὑπηρέτες· ἀφοῦ τοῦ δέσετε χέρια καὶ πόδια,

11. Ἑβραίους θ΄ 14.
12. Γαλάτας γ΄ 27.
13. Ματθαίου ια΄ 28.
14. Ματθαίου κβ΄ 11-13.

πάρτε τον καὶ ρίψατέ τον ἔξω στὸ σκοτάδι ἐκεῖ θὰ εἶναι ὁ κλαυθμὸς καὶ τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν. Διότι πολλοὶ εἶναι οἱ προσκεκλημένοι ὀλίγοι ὅμως οἱ ἐκλεκτοί.

«Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας»[15].

Δηλαδή: Εἶπε ὁ πατέρας στοὺς δούλους του· βγάλατε ἔξω τὴν πιὸ καλὴ φορεσιὰ καὶ ἐνδύσατέ τον· καὶ φορέστε του δακτυλίδι στὸ χέρι καὶ δῶστε του ὑποδήματα.

Ἰδοὺ καὶ ἡ προτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας·

«Δεῦτε ἐργασώμεθα, ἐν τῷ μυστικῷ ἀμπελῶνι, καρποὺς μετανοίας ἐν τούτῳ ποιούμενοι, οὐκ ἐν βρώμασι καὶ πόμασι κοπιῶντες, ἀλλ᾽ ἐν προσευχαῖς καὶ νηστείαις, τὰς ἀρετὰς κατορθοῦντες· τούτοις ἀρεσκόμενος ὁ Κύριος τοῦ ἔργου, δηνάριον παρέχει, δι᾽ οὗ ψυχὰς λυτροῦται χρέους ἁμαρτίας, ὁ μόνος πολυέλεος»[16].

β. Ὁ ἀμπελώνας - Ἐκκλησία, ἐνορία, κοινωνία.

Ἀμπελώνας ἀποκαλεῖται καὶ νοεῖται καὶ ἡ Ἐκκλησία στὴν ὁποία ὁ Κύριος καλεῖ νὰ ἐργασθοῦν διάφοροι ἐργάτες.

Ὅσοι διακονοῦμε στὴν Ἐκκλησία εἴμεθα ἐργάτες τοῦ ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἀρχιερέας μὲ ὑψωμένα τὰ χέρια προσεύχεται κατὰ τὴν θεία Λειτουργία:

---

15. Λουκᾶ ιε΄ 22.

16. Ἰδιόμελο Δοξαστικὸ τῶν Αἴνων τοῦ Ὄρθρου τῆς Δ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

«Κύριε, Κύριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην καὶ κατάρτισαι αὐτὴν ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου».

2. *«Ἐγγὺς ὑπάρχει Σωτήρ».*

Ἡ ἔννοια τοῦ λόγου αὐτοῦ εἶναι:

α΄. Ὅτι ὁ Κύριος εὑρίσκεται πλησίον μας στὸν ἀγώνα γιὰ νὰ μᾶς ἐνισχύει καὶ νὰ μᾶς στηρίζει. *«Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἀμήν»*[17].

β΄. Ὅτι ἔρχεται γρήγορα νὰ μᾶς ἀμείψει γιὰ τὴν ἐργασία καὶ τοὺς κόπους μας. *«Ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν, ναὶ ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ»*[18].

3. *«Δεῦτε οἱ τῆς Νηστείας ἀγωνισταί, μισθὸν ἀπολαύσωμεν».*

Στὴν παραβολὴ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελώνα ὑπεσχέθη μισθό-ἀμοιβὴ στοὺς ἐργάτες.

Τά θέματα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν ὑπόσχεσι αὐτὴ εἶναι:

✯ Ὁ Κύριος ὑπόσχεται μισθό. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά. Κι ἄλλοτε ὑποσχέθηκε μισθὸ ὅταν ἔλεγε: *«ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*[19].

Ἄρα ὁ κόπος ὁ πνευματικὸς ἀμείβεται καὶ ἀμείβεται πλούσια.

✯ Οἱ τάξεις τῶν σωζομένων, κατὰ τὴν διδασκαλία τῶν Πατέρων μας, εἶναι τρεῖς· δοῦλοι – μισθωτοί – υἱοί.

17. Ματθαίου κή΄ 20.

18. Ἀποκαλύψεως κβ΄ 20.

19. Ματθαίου ε΄ 12.

✯ Ὁ μισθὸς εἶναι κοινὸς γιὰ ὅλους τοὺς ἐργάτες.

✯ Θὰ δοθεῖ σὲ κοινὴ ἐπισυναγωγὴ τῶν ἐργατῶν.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ ἐν προκειμένῳ αὐτὸ ποὺ γράφει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης γιὰ τὶς ψυχὲς τῶν μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι ἀναμένουν νὰ λάβουν τὸν μισθό. Ὁ Κύριος τοὺς ζητεῖ νὰ περιμένουν μέχρι νὰ δώσουν τὴν μαρτυρία τους καὶ οἱ ἀδελφοί τους, ὥστε ὅλοι μαζὶ νὰ ἀπολαύσουν τὰ αἰώνια ἀγαθά.

«Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγῖδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἣν εἶχον· καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς, ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ἕως πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι ὡς καὶ αὐτοί»[20]. Δηλαδή: Καὶ ὅταν τὸ Ἀρνίο ἄνοιξε τὴν πέμπτη σφραγῖδα, εἶχε γίνει ἐν τῷ μεταξὺ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν στὴν γῆ, κατὰ τὸν ὁποῖον μαρτύρησαν πολλοί. Καὶ εἶδα κάτω ἀπὸ τὸ οὐράνιο θυσιαστήριο τὶς ψυχὲς ἐκείνων, ποὺ σὲ κάθε ἐποχὴ εἶχαν σφαγεῖ γιὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ τὴν μαρτυρία, τὴν ὁποία παρέλαβαν ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν κράτησαν στερεά. Καὶ φώναξαν μὲ μεγάλη φωνὴ καὶ εἶπαν· ἕως πότε, Κύριε, ποὺ εἶσαι ὁ δεσπότης καὶ κυρίαρχος, ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, θὰ μακροθυμεῖς

20. Ἀποκαλύψεως στ΄ 9-11.

καὶ δὲν θὰ κάνεις κρίσι καὶ δὲν θὰ ζητᾶς ἐκδίκησι καὶ τιμωρία γιὰ τὸ ἀδικοχυμένο αἷμα μας ἀπὸ τοὺς κατοικούντας στὴν γῆ; Καὶ δόθηκε στὸν καθένα τους ἐνδυμασία λευκή, σύμβολο δόξας καὶ μακαριότητας, καὶ τοὺς ἐλέχθη νὰ ἀναπαυθοῦν λίγο χρόνο ἀκόμη, ἕως ὅτου συμπληρωθῆ ὁ ὡρισμένος ἀριθμὸς τῶν ἐκλεκτῶν.

4. *«Ὅτι πλούσιος ὑπάρχει, ὁ δοτὴρ καὶ ἐλεήμων·*
μικρὸν ἐργασάμενοι, κομισώμεθα,
τὸ τῆς ψυχῆς ἔλεος».

Ἐδῶ ἐξαίρεται ἡ πλούσια ἀγάπη τοῦ Ἐπουρανίου Θεοῦ καὶ Πατρός, ἡ ὁποία φανερώνεται ἀπὸ αὐτό, ὅτι *«μικρὸν ἐργασάμενοι»*. Γιὰ κάτι λίγο καὶ ἀσήμαντο ὁ Κύριος μᾶς δίνει ὑπερβολικὰ μεγάλο μισθό, τὸ ἔλεος τῆς ψυχῆς.

Χρειάζεται νὰ διευκρινήσουμε ἕνα ἀκόμη σημαντικὸ θέμα ὅτι μὲ τὴν ἐργασία μας δὲν ἐξαγοράζουμε τίποτα. Ἡ σωτηρία μας εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ μᾶς δίνεται ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός, ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος.

Εἶναι χρήσιμο νὰ δοῦμε τὰ σχετικὰ κείμενα τῆς ἁγίας Γραφῆς:

* *«Καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ· χάριτί ἐστε σεσωσμένοι· καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις*

καυχήσηται»[21]. Δηλαδή: Καὶ ὅταν ἀκόμη εἴμαστε ἠθικὰ νεκροὶ ἐξαιτίας τῶν παραβάσεων, μᾶς ζωντάνευσε πνευματικὰ μαζὶ μὲ τὸν Χριστό. Ἔχετε σωθεῖ μὲ τὴν χάρι καὶ ὄχι μὲ κατορθώματα δικά σας. Καὶ μᾶς ἀνέστησε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ καὶ μᾶς ἔβαλε νὰ καθίσουμε μαζί του στὰ ἐπουράνια. Καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ἀνύψωσίς μας αὐτὴ ἔγινε μὲ τὴν ἕνωσί μας μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Καὶ μᾶς εὐεργέτησε τόσο πολὺ ὁ Θεός, γιὰ νὰ φανερώσει στὶς μελλοντικὲς γενιὲς τὸν ὑπερβολικὸ πλοῦτο τῆς χάριτός του μὲ τὴν ἀγαθότητα, ποὺ ἐπέδειξε σὲ μᾶς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ εἶναι πράγματι ὑπερβολικὸς ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Διότι μὲ χάρι ἔχετε σωθεῖ διὰ μέσου τῆς πίστεως. Καὶ ἡ διὰ τῆς πίστεως σωτηρία σας δὲν προῆλθε ἀπὸ σᾶς· Θεοῦ εἶναι τὸ δῶρο αὐτό. Καὶ δὲν σωθήκατε ἀπὸ ἔργα δικά σας, γιὰ νὰ μὴν ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ καυχηθεῖ.

* *«Δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»*[22]. Δηλαδή: Καὶ συνεπῶς γίνονται ὅλοι δίκαιοι καὶ σώζονται δωρεὰν μὲ τὴν χάρι, τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ὡς βασιλέας πανάγαθος δίνει σὲ μᾶς τοὺς κατάδικους. Μᾶς ἀπελευθέρωσε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία μὲ τὴν ἐξαγορά, τὴν ὁποία μὲ τὸ λύτρο τοῦ αἵματός του ἔκαμε ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

* *«Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς*

21. Ἐφεσίους β΄ 5-9.
22. Ρωμαίους γ΄ 24.

ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν»[23]. Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ ἡ σωτηρία καὶ ἡ κληρονομιὰ τῶν ἀγαθῶν δίνεται διὰ μέσου τῆς πίστεως δωρεὰν καὶ κατὰ χάριν καὶ ὄχι ὡς ἀνταμοιβὴ ἔργων τοῦ Νόμου. Ὥστε δὲν ὑπάρχει πλέον κίνδυνος ἕνεκα τῶν ἐξ ἀδυναμίας παραβάσεών μας νὰ καταργηθεῖ ἡ ἐπαγγελία καὶ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πραγματοποιεῖται αὐτὴ ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως σὲ ὅλους τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ, ὄχι μόνο σ᾽ ἐκείνους ποὺ εἶχαν τὸν νόμο, ἀλλὰ καὶ σ᾽ ἐκείνους, ποὺ ἂν καὶ δὲν εἶχαν τὸν νόμο, μιμήθηκαν τὴν πίστι τοῦ Ἀβραὰμ καὶ ἔγιναν ἔτσι πνευματικὰ παιδιὰ τοῦ Ἀβραάμ, ὁ ὁποῖος εἶναι πατέρας ὅλων μας ὅσοι πιστεύσαμε.

* *«Εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον»*[24]. Δηλαδή: Ἐὰν δὲ τὸ ὑπόλοιπον αὐτὸ ἐξέλεξεν ὁ Θεὸς κατὰ χάριν, τότε ἡ ἐκλογὴ δὲν ἔγινε πλέον δι᾽ ἔργα ἀξιόμισθα. Διότι ἄλλως ἡ χάρις παύει πλέον νὰ εἶναι καὶ στὴν πραγματικότητα χάρις. Ἐὰν ὅμως ἀπὸ τὰ ἔργα τους ἐκεῖνοι ἐξελέγησαν καὶ δικαιώθηκαν, ἡ χάρις δὲν εἶναι πλέον χάρις. Διότι ἀλλοιῶς τὸ ἀγαθὸ ἔργο παύει πλέον νὰ εἶναι ἄξιον ἀμοιβῆς.

* «Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις»[25]. Διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ φανερώθηκε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι σωτήριος γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

23. Ρωμαίους δ΄ 16.
24. Ρωμαίους ια΄ 6.
25. Τίτου β΄ 11.



ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Ε΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

«*Θαυμαστὴ τοῦ Σωτῆρος, ἡ δι᾽ ἡμᾶς φιλάνθρωπος γνώμη· τῶν μελλόντων γὰρ τὴν γνῶσιν, ὡς παρόντων κεκτημένος, τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ Πλουσίου, τὸν βίον ἐστηλίτευσε· τῶν ἑκατέρων οὖν τὸ τέλος ἐνοπτριζόμενοι, τοῦ μὲν φύγωμεν, τὸ ἀπηνὲς καὶ μισάνθρωπον, τοῦ δὲ ζηλώσωμεν, τὸ καρτερὸς καὶ μακρόθυμον, πρὸς τὸ σὺν αὐτῷ τοῦ Ἀβραὰμ κόλποις, ἐνθαλπόμενοι βοᾶν· Δικαιοκρῖτα Κύριε, δόξα σοι».*

Δηλαδή: Εἶναι ἀξιοθαύμαστος ὁ φιλάνθρωπος τρόπος ποὺ μᾶς παιδαγωγεῖ ὁ Σωτήρας μας. Κι ἐπειδὴ γνωρίζει καὶ κυβερνάει τὰ μέλλοντα ὡς νὰ ἦταν παρόντα, γι᾽ αὐτὸ καὶ μὲ ἔμφασι τόνισε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου τοῦ φτωχοῦ. Βλέποντας λοιπὸν τώρα κι ἐμεῖς καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἀνθρώπων τὴν ζωὴ καὶ τὴν κατάληξι, ἂς ἀποφύγουμε τοῦ Πλούσιου τὴν ἀπονιὰ καὶ τὴν σκληράδα καὶ ἂς ζηλέψουμε τοῦ Λαζάρου τὴν μακροθυμία καὶ τὴν ἀπέραντη ὑπομονή. Ἔτσι μαζὶ μὲ τὸν Λάζαρο, τὸν φτωχὸ μεσ᾽ τοῦ Ἀβραὰμ τὴν εὐλογημένη θαλπωρὴ ν᾽ ἀξιωθοῦμε μιὰ μέρα, νὰ κραυγάσουμε· Κύριε, Ἐσὺ ποὺ δίκαια πάντα κρίνεις, ἂς εἶσαι χιλιοδοξασμένος.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὸ θέμα αὐτοῦ τοῦ Ἰδιόμελου ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ τὴν παραβολὴ τοῦ Κυρίου περὶ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου.

«Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι· καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ· ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ

τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται»[1]. Δηλαδή: Ένας άνθρωπος ήταν πλούσιος, φοροῦσε πολυτελῆ ροῦχα καὶ τὸ τραπέζι του κάθε μέρα ἦταν λαμπρό. Κάποιος φτωχὸς ὅμως, ποὺ τὸν ἔλεγαν Λάζαρο, ἦταν πεσμένος κοντὰ στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ πλουσίου, γεμᾶτος πληγές. Αὐτὸς προσπαθοῦσε νὰ χορτάσει ἀπὸ τὰ ψίχουλα ποὺ ἔπεφταν ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ πλουσίου. Ἔρχονταν καὶ τὰ σκυλιὰ καὶ τοῦ ἔγλειφαν τὶς πληγές. Πέθανε ὁ φτωχός, καὶ οἱ ἄγγελοι τὸν πῆγαν κοντὰ στὸν Ἀβραάμ. Πέθανε καὶ ὁ πλούσιος καὶ θάφτηκε. Στὸν ἅδη ποὺ ἦταν καὶ βασανιζόταν σήκωσε τὰ μάτια του καὶ εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸν Ἀβραὰμ καὶ κοντά του τὸν Λάζαρο. Τότε φώναξε ὁ πλούσιος καὶ εἶπε: "πατέρα μου Ἀβραάμ, σπλαχνίσου με καὶ στεῖλε τὸν Λάζαρο νὰ βρέξει μὲ νερὸ τὴν ἄκρη τοῦ δαχτύλου του καὶ νὰ μοῦ δροσίσει τὴν γλώσσα, γιατὶ ὑποφέρω μέσα σ᾽ αὐτὴ τὴν φωτιά". Κι ὁ Ἀβραὰμ τοῦ ἀπάντησε: "παιδί μου, θυμήσου ὅτι ἐσὺ ἀπόλαυσες τὴν εὐτυχία στὴν ζωή σου, ὅπως κι ὁ Λάζαρος τὴν δυστυχία. Τώρα ὅμως αὐτὸς χαίρεται ἐδῶ, κι ἐσὺ ὑποφέρεις. Κι ἐκτὸς ἀπ᾽ ὅλα αὐτά, ὑπάρχει ἀνάμεσά μας μεγάλο χάσμα, ὥστε αὐτοὶ ποὺ θέλουν νὰ διαβοῦν ἀπὸ ἐδῶ σ᾽ ἐσᾶς νὰ μὴν μποροῦν, οὔτε οἱ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περάσουν σ᾽ ἐμᾶς". Εἶπε πάλι ὁ πλούσιος, "τότε σὲ παρακαλῶ, πατέρα, στεῖλε τον στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου, νὰ προειδοποιήσει τοὺς πέντε ἀδερφούς μου, ὥστε νὰ μὴν ἔρθουν κι αὐτοὶ σ᾽ αὐτὸ τὸν τόπο τῶν βασάνων". Ὁ Ἀβραὰμ τοῦ λέει· "ἔχουν τὰ λόγια τοῦ

1. Λουκᾶ ιστ΄ 19-31.

Μωϋσῆ καὶ τῶν προφητῶν· ἂς ὑπακούσουν σ᾽ αὐτά". Ἐκεῖνος τότε τοῦ εἶπε· «ὄχι, πατέρα μου Ἀβραάμ· ἂν ὅμως κάποιος ἀπὸ τοὺς νεκροὺς πάει σ᾽ αὐτούς, θὰ μετανοήσουν. Τοῦ εἶπε ὁ Ἀβραάμ· "ἂν δὲν ὑπακοῦνε στὰ λόγια τοῦ Μωϋσῆ καὶ τῶν προφητῶν, δὲν θὰ πειστοῦν οὔτε κι ἂν ἀναστηθεῖ κάποιος ἀπὸ τοὺς νεκρούς".

1. *«Θαυμαστὴ τοῦ Σωτῆρος, ἡ δι᾽ ἡμᾶς φιλάνθρωπος γνώμη»*

Στὸν ὕμνο αὐτὸ ἐξαίρεται καὶ προβάλλεται ἡ *«φιλάνθρωπη γνώμη»*, ἡ ἀγάπη, τὸ ἐνδιαφέρον, ἡ στοργὴ τοῦ Σωτήρα μας.

Ὑπάρχουν πολλοὶ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους αἰσθανόμεθα αὐτὴ τὴν εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴν *«φιλάνθρωπη γνώμη»* τοῦ Δεσπότη, τὴν ὁποία πάντως δὲν δικαιούμαστε, ἐπειδὴ μόνοι ἀπομακρυνθήκαμε ἀπὸ τὴν πατρικὴ οἰκία καὶ ἀποξενωθήκαμε τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ Πατέρα.

Ὡστόσο ὁ Κύριος δὲν ἀναπαύθηκε οὔτε ἀδιαφόρησε γιὰ τὴν πτῶσι μας. Μᾶς ἀναζήτησε καὶ μᾶς ἐπανέφερε μόνο ἀπὸ ἀγάπη καὶ μᾶς εὐεργέτησε τόσο πολὺ ὁ Θεὸς γιὰ νὰ δείξει στοὺς ἀτελεύτητους αἰῶνες τοῦ μέλλοντος βίου τὸν ὑπερβολικὸ πλοῦτο τῆς χάριτός Του μὲ τὴν ἀγαθότητα ποὺ ἐπέδειξε σὲ μᾶς μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, *«ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»*[2] καὶ *«ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ*

2. Ἐφεσίους β΄ 7.

Χριστῷ»[3] δηλαδή, ὅταν ἀκόμη εἴμαστε ἠθικῶς νεκροὶ λόγῳ τῶν παραβάσεων, μᾶς ζωντάνεψε πνευματικὰ μαζὶ μὲ τὸν Χριστό.

2. *«Τῶν μελλόντων γὰρ τὴν γνῶσιν, ὡς παρόντων κεκτημένος»*

Τὸ Ἰδιόμελο ἀναφέρει ὅτι ἡ «φιλάνθρωπη γνώμη» τοῦ Δεσπότου, φανερώθηκε μὲ τὸ νὰ μᾶς διδάξει τοὺς πνευματικοὺς νόμους, ποὺ ἦσαν γνωστοὶ σ᾽ Αὐτὸν κι ἐμεῖς ἀγνοούσαμε, ὥστε ἀκούοντάς τους νὰ τοὺς τηρήσουμε καὶ νὰ ἀποφύγουμε τὴν αἰώνια καταδίκη.

Ἰδιαίτερα προσέχουμε, ὅτι ὁ Κύριος γνωρίζει τὰ μέλλοντα ὡς παρόντα. Τοῦτο ἐπειδὴ εἶναι Θεός. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀνώτερος τοῦ χρόνου, δὲν ὑπόκειται στοὺς νόμους τοῦ χρόνου. Δὲν ἔχει παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον. Ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι παρόντα σ᾽ Αὐτόν.

Βεβαίως ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὡς ἀληθινὸς καὶ γνήσιος ἄνθρωπος, ἔζησε ἐν χρόνῳ.

Αὐτὴ τὴν ἔννοια μποροῦμε νὰ τὴν δοῦμε στὴν Ἀποκάλυψι, ὅπου τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν γεγονότα ἀναφέρονται ὡς συντελεσμένα μὲ τοὺς προφητικοὺς ἀορίστους *«ἐδόθη» «ἐγένετο»* κ.λπ.

Ἐπίσης καὶ στὴν εὐχὴ τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς τῆς θείας Λειτουργίας, ἀναφέρεται μεταξὺ αὐτῶν ποὺ ἔγιναν καὶ ἡ *«Δευτέρα Παρουσία».*

Στὴν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας ἑορτάζουμε τοὺς διάφορους σταθμοὺς τῆς ζωῆς τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Σωτήρα μας (Γέννησι, Βάπτισι, Σταύρωσι) ψάλλοντες «Σήμερον...».

3. Ἐφεσίους β΄ 5.

3. *«Τῶν ἑκατέρων οὖν τὸ τέλος ἐνοπτριζόμενοι,*
τοῦ μὲν φύγωμεν, τὸ ἀπηνὲς καὶ μισάνθρωπον,
τοῦ δὲ ζηλώσωμεν, τὸ καρτερὲς καὶ μακρόθυμον».

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι μὲ τὴν παραβολὴ αὐτὴ ὁ Κύριος μᾶς δίδαξε τί πρέπει νὰ ἀποφύγουμε καὶ τί πρέπει μὲ ζῆλο νὰ ἐπιδιώξουμε, νὰ κατορθώσουμε.

α. Ἡ ἀγάπη στὸν πλησίον εἶναι ἡ μιὰ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου. Αὐτὴ δὲν τήρησε ὁ πλούσιος. Γι᾽ αὐτὴ ὁμίλησε ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή. Ἂς θυμηθοῦμε τὴν ὡραία αὐτὴ διδασκαλία· *«Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. Καὶ ἔτι καθ᾽ ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω οὐδέν εἰμι. Καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει»*[4]. Δηλαδή: Ὁ ζῆλος σας, μάλιστα, πρέπει νὰ στρέφεται πρὸς τὰ σημαντικώτερα χαρίσματα. Σᾶς δείχνω κι ἕναν πολὺ ἀνώτερο ἀκόμα δρόμο. Ἂν μπορῶ

4. Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 31, ιγ΄ 1-7.

νὰ λαλῶ ὅλες τὶς γλῶσσες τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμα καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη γιὰ τοὺς ἄλλους, οἱ λόγοι μου ἀκούονται σὰν ἦχος χάλκινης καμπάνας ἢ σὰν κυμβάλου ἀλαλαγμός. Κι ἂν ἔχω τῆς προφητείας τὸ χάρισμα κι ὅλα κατέχω τὰ μυστήρια κι ὅλη τὴν γνῶσι, κι ἂν ἔχω ἀκόμα ὅλη τὴν πίστη ἔτσι ποὺ νὰ μετακινῶ βουνά, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη, εἶμαι ἕνα τίποτα. Κι ἂν ἀκόμα μοιράσω στοὺς φτωχοὺς ὅλα μου τὰ ὑπάρχοντα, κι ἂν παραδώσω στὴν φωτιὰ τὸ σῶμα μου γιὰ νὰ καεῖ, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη, σὲ τίποτα δὲν μ᾽ ὠφελεῖ. Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει ἔχει μακροθυμία, ἔχει καὶ καλοσύνη· ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει δὲν ζηλοφθονεῖ· ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει δὲν κομπάζει οὔτε ὑπερηφανεύεται, εἶναι εὐπρεπής, δὲν εἶναι ἐγωιστὴς οὔτε εὐερέθιστος· ξεχνάει τὸ κακὸ ποὺ τοῦ ἔχουν κάνει, δὲν χαίρεται γιὰ τὸ στραβό ποὺ γίνεται, ἀλλὰ μετέχει στὴν χαρὰ γιὰ τὸ σωστό. Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει, ὅλα τὰ ἀνέχεται· σὲ ὅλα ἐμπιστεύεται, γιὰ ὅλα ἐλπίζει, ὅλα τὰ ὑπομένει.

β. Ἡ ἄλλη ἐντολὴ εἶναι ἡ καρτερία καὶ ἡ μακροθυμία, ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀντοχὴ στοὺς πειρασμούς, στὶς δοκιμασίες, στὶς στερήσεις, στὶς ἀσθένειες. Ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος συνιστᾶ·

Λάβετε, ἀδελφοί μου, ὡς παράδειγμα κακοπαθήσεως καὶ ὑπομονῆς τοὺς προφῆτες, οἱ ὁποῖοι ἐλάλησαν ἐξ ὀνόματος τοῦ Κυρίου. *«Ὑπόδειγμα λάβετε ἀδελφοί μου, τῆς μακροθυμίας καὶ τῆς κακοπαθείας τοὺς προφήτας, οἳ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου»*[5].

5. Ἰακώβου ε΄ 10.

Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ὑπομένει πειρασμό. Ἄλλο βιβλικὸ παράδειγμα ὑπομονῆς καὶ *καρτερίας εἶναι ὁ πολύαθλος Ἰώβ. Κορυφαῖο ὅμως, ὁ Κύριος «ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως·»*[6]. Δηλαδή: Αὐτὸς ἐνῶ τὸν περιέπαιζαν καὶ τὸν ὕβριζαν δὲν ἀνταπέδιδε τὶς ὕβρεις, ἀλλὰ ἀνέθετε τὸν ἑαυτό του στὸν Θεό, ποὺ πάντοτε κάνει δικαία κρίσι. Γιὰ τὴν μακροθυμία στοὺς πειρασμοὺς τοῦ Κυρίου, προφήτευσε ὁ προφήτης Ἡσαΐας *«ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη»*[7].

Γι᾽ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸν Ὄρθρο τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, στὸν ὁποῖο διαβάζονται τὰ 12 Εὐαγγέλια, ποὺ ἐξιστοροῦν τὰ Ἄχραντα Πάθη τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ψάλλουμε «Δόξα τῇ Μακροθυμίᾳ σου, Κύριε, δόξα σοι».

4. «πρὸς τὸ σὺν αὐτῷ τοῦ Ἀβραὰμ κόλποις,
ἐνθαλπόμενοι βοᾶν· Δικαιοκρῖτα Κύριε, δόξα σοι».

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑπομονῆς μας καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα μας θὰ εἶναι κι ἐμεῖς νὰ εὑρεθοῦμε μαζὶ μὲ τὸν Λάζαρο στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Ἀβραάμ, ὅπου ἀναπαυόμενοι κι ἀπολαμβάνοντες τὴν στοργὴ καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ θὰ βοῶμεν πρὸς Αὐτόν·

«Νὰ εἶσαι δοξασμένος δίκαιε κριτὰ Κύριέ μας,
Λυτρωτά μας, Διδάσκαλέ μας καὶ Σωτῆρα μας».

6. Α΄ Πέτρου β΄ 23.
7. Ἡσαΐου νγ΄ 7-8.

